

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Hur börsnoterade företag inom olika branscher redovisar FoU

Magisteruppsats i företagsekonomi
Redovisning och Finansiering
Vårterminen 2003

Handledare: Jan Marton
Författare: Ingela Andersson 70
Helena Emilsson 74

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Redovisning och Finansiering, Magisteruppsats, VT-03

Författare: : Ingela Andersson och Helena Emilsson

Handledare: Jan Marton

Titel: Hur börsnoterade företag inom olika branscher redovisar FoU

Bakgrund och problem: I Sverige har företag enligt årsredovisningslagen haft större möjligheter att välja antingen att kostnadsföra eller aktivera utgifter för forskning och utveckling. Efter införandet av RR 15 har denna valfrihet försvunnit eftersom RR 15 kräver att forskningsutgifter skall kostnadsföras och att utgifter för utveckling skall kostnadsföras eller, om de uppfyller vissa kriterier, aktiveras som en immateriell tillgång i balansräkningen. Härmed har en ny valfrihet uppkommit gällande huruvida företagens utvecklingsutgifter uppnår kriterierna eller inte och det bedöms subjektivt av redovisarna. Det finns en rad faktorer som kan påverka redovisarnas redovisningsmetod och tidigare forskning har visat att storleken på företagen samt företagets soliditet har inverkan på hur företag redovisar FoU.

Syfte: Syftet med uppsatsen är att utreda om det föreligger någon skillnad mellan branscher i sättet att redovisa FoU utgifter. Vidare vill vi öka förståelsen kring redovisning av FoU utgifter och utröna om det finns faktorer som påverkar redovisningsmetoden.

Avgränsningar: Uppsatsen är baserad på svenska publika aktiebolag som redovisar enligt svenska redovisningsprinciper och som har FoU utgifter samt anger vad dessa uppgår till. Bolag som inte uppfyller kriterierna avgränsar vi oss ifrån. Undersökningen inkluderar enbart information från år 2001 och 2002.

Metod: Undersökningen är genomförd enligt den kvantitativa metoden och 102 företag av totalt 289 stycken uppnådde de av oss uppställda kriterierna. Dessa företag ingår i nio olika branscher som är hämtade från Affärsvärlden. Dessa är: media och underhållning, tjänster, telekommunikation, IT, finans, hälsovård, konsumentvaror, råvaror och industri.

Resultat och slutsatser: Undersökningen visar att flertalet branscher har en kombination av aktivering och kostnadsföring. I vår studie framgår det tydligt att de flesta branscher börjat aktivera FoU i högre utsträckning år 2002, men det går inte att säkerställa att RR 15 är huvudskälet till den ökade aktiveringen. Då det inte längre finns samma möjlighet som tidigare tror vi dock att rekommendationen påverkat redovisningen. Förutom de faktorer som vi i vår undersökning valt att belysa, finns det enligt oss en mängd andra parametrar som också påverkar, exempelvis influeras de av omvärldsfaktorer såsom exempelvis konjunktursvängningar och konkurrenter.

Förslag till fortsatt forskning: Vi tycker det skulle ha varit intressant att ta del av hur onoterade företag redovisar FoU utgifter eftersom de inte behöver tillämpa RR 15. Kanske finns det även här ett mönster kring hur de olika branscherna redovisar FoU utgifter. Ett annat intressant område skulle även vara att gå närmare in på de branscher där investering i FoU är som mest frekvent, till exempel telekommunikations- och industribranschen.

1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Problemdiskussion.....	3
1.3 Syfte.....	4
1.4 Avgränsning	4
1.5 Disposition.....	5
2. Metod	6
2.1 Kvalitativa och kvantitativa metoder	6
2.2 Sökmetod samt primär- och sekundärdata	7
2.3 Urval för datainsamling.....	7
2.4 Källkritik.....	9
2.5 Reliabilitet och Validitet	9
2.5.1 Reliabilitet.....	9
2.5.2 Validitet.....	10
2.6 Generaliserbarhet.....	10
3. Teoretisk referensram	12
3.1 Redovisningsprinciper.....	12
3.1.1 Rättvisande bild	12
3.1.2 Försiktighetsprincipen.....	12
3.1.3 Matchningsprincipen.....	12
3.2 Immateriella tillgångar	12
3.2.1 Definition av immateriella tillgångar.....	12
3.2.2 Diskussion om immateriella tillgångar	13
3.3 Forskning och utveckling	14
3.3.1 Definition av forskning och utveckling	14
3.3.2 Redovisning av forskning och utveckling	14
3.3.3 Diskussion om redovisning av forskning och utveckling.....	15
3.4 Vad som styr redovisningsbesluten.....	17
3.4.1 Agentteori.....	17
3.4.2 Tidigare forskning om redovisningsbeslut	17
4. Empiri	19
4.1 Jämförelse mellan företag inom olika branscher	19
4.1.1 Branschjämförelse baserad på omsättning.....	19
4.1.2 Branschjämförelse baserad på soliditet.....	22
4.1.3 Branschjämförelse baserad på FoU storlek	25
4.1.4 Jämförelse mellan branscher.....	27
5. Analys	29
5.1 Immateriella tillgångar	29
5.2 Forskning och utveckling	29
5.2.1 Aktivering	29
5.2.2 Kostnadsföring.....	31
5.3 Redovisningsbeslut.....	32
5.4 Sammanfattning.....	33

6. Slutsats	34
6.1 Slutsatser.....	34
6.2 Egna reflektioner	35
6.3 Förslag till fortsatt forskning.....	36
7. Källförteckning	37

Bilagor:

Bilaga 1: Företagsurval

Bilaga 2: Information om företagen

Bilaga 3: Tabeller med företagsinformation branschvis

1. Inledning

Kapitlet ger en bakgrundsbeskrivning av ämnet som sedan leder vidare till en problemdiskussion där uppsatsens forskningsfråga presenteras. Därefter redogör vi för syfte och de avgränsningar vi har gjort samt ger en disposition på uppsatsens innehåll.

1.1 Bakgrund

I förhållande till BNP är Sverige det land som satsar mest på forskning och utveckling (FoU) jämfört med övriga världen. Totalt utgjorde FoU-utgifterna 3,78 % av Sveriges BNP år 2001.¹ Främst är det företag som står för dessa utgifter (80 %), men även stat, kommun, landsting och universitet ägnar sig åt FoU.² De företag som satsar mest på FoU enligt Statistiska centralbyrån är transportmedelsindustrin (20 %), teleproduktionsindustrin (20 %) samt läkemedelsindustrin (16 %), baserat på totala FoU-utgifter år 1999.³

Vad beträffar redovisning av FoU-utgifter har företag hittills använt sig av praxisen att kostnadsföra direkt. Enligt Årsredovisningslagen (ÅRL) samt Bokföringsnämndens rekommendation 1 (BFN R1) har företagen även haft möjligheten att välja antingen att aktivera eller kostnadsföra utgifter för FoU.⁴ Från och med den 1 januari år 2002 har en ny rekommendation från Redovisningsrådet börjat gälla, RR 15 - Immateriella tillgångar.⁵ RR 15 är en tolkning av International Accounting Standard (IAS) 38 - Intangible assets, som International Accounting Standard Board (IASB) gav ut år 1998.⁶ Rekommendationen är ett steg mot en ökad harmonisering av redovisningen, vilket bidrar till att det utges en mer enhetlig finansiell rapportering från noterade bolag inom EU och övriga länder.⁷ I och med den ökade harmoniseringen kommer det också bli lättare att jämföra FoU intensiva företag med de företag som har mindre FoU-utgifter. Den utgivna informationen från företagen kommer härmed att bli mer användbar för investerare.⁸

Enligt RR 15 skall forskningsutgifter kostnadsföras direkt medan utvecklingsutgifter som uppfyller vissa kriterier skall aktiveras som en immateriell tillgång. Rekommendationen utesluter den tidigare nämnda valfriheten.⁹ I och med införandet av RR 15 kan det uppstå problem med huruvida aktivering av utvecklingsutgifter skall

¹ Frank, S. (2003-01-15). *R&D expenditure and personell in Europe: 1999-2001*. Statistics in focus. URL <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>

² Tideström, K. "Storföretagen krymper anslagen till forskning", *Dagens Nyheter*, 13 mars 2003.

³ Läkemedels- och telebranschen satsar mest på forskning. (2001, 14 februari). *TT*.

⁴ Holmquist, Bengt, och Å, Johansson. Akademikernas inverkan på rekommendationen har varit för stor. *Balans* nr 12 (2002).

⁵ Edlund, Carina, och J, Kyrö. Nyheter inför bokslutet 2002. *Balans* nr 11 (2002).

⁶ www.iasb.org.uk, 2003-04-04

⁷ Hellbom, Ola. "EU tvingar börsföretagen att ändra sin redovisning", *Dagens Industri*, 15 juni, 2000

⁸ Chambers, Dennis., R, Jennings., and R.B, Thompson II. "Managerial Discretion and Accounting for Research and Development Costs." *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 18 (2003): 79-114.

⁹ Edlund, "Nyheter inför bokslutet 2002".

ske eller inte. Kriterierna för att en utvecklingsutgift skall benämnas som en tillgång blir en tolkningsfråga för företaget och därmed uppstår en ny valfrihet.¹⁰

1.2 Problemdiskussion

Det finns olika faktorer som påverkar företags beslut huruvida utvecklingsutgifter skall aktiveras eller inte, vilket vi härmed kommer att diskutera.

Eftersom resultatet av nedlagda utvecklingsutgifter uppkommer långt in i framtiden är det inte lätt för företag att bedöma huruvida de uppkomna utgifterna skall kostnadsföras direkt eller aktiveras som en tillgång. Med tanke på den långa tidsaspekten kan det också vara svårt att göra en objektiv bedömning om aktivering skall ske eller inte, vad en part anser vara riktigt kan av någon annan part bedömas helt annorlunda.¹¹

För en del bolag, som aktiverat utvecklingsutgifter och därefter blivit högt värderade, har detta inneburit problem då de vid senare tillfälle blivit tvingade att genomföra kraftiga nedskrivningar, eftersom det redovisade värdet på tillgången överstiger återvinningsvärdet. Dessa nedskrivningar påverkar resultatet negativt, vilket innebär att företag tvekar inför att lämna rådande praxis att kostnadsföra löpande under den period då de har en gynnsam resultatutveckling.¹²

Under senare tid har misstron mot börserna drastiskt ökat vilket bland annat beror på redovisningsskandalerna i exempelvis de amerikanska företagen Enron och WorldCom. Då immateriella tillgångar är svårare för investerare att värdera, kan det resultera i att en del börsbolag föredrar kostnadsföring före aktivering. Företeelsen beror på att tilltron till företaget förväntas att öka genom att de använder en mer försiktig redovisning.¹³ En annan viktig aspekt på huruvida företag skall aktivera utvecklingsutgifter eller inte kan bero på vilket incitament beslutsfattarna har i ett företag. Incitamentet kan antingen vara att visa en optimistisk eller pessimistisk bild av företagets möjligheter. Med det menas att en optimistisk bild framkommer genom aktivering (lägre kostnader, bättre resultat) och en negativ bild genom att kostnadsföra (högre kostnader, sämre resultat).¹⁴

Tidigare forskning har även visat att snabbväxande företag inom olika branscher tenderar att aktivera utvecklingsutgifter med avsikt att minska fluktuationer av betalningsströmmarna som är vanligt förekommande för dessa företag. Dessutom har det framkommit att stora företag är mer benägna att kostnadsföra medan små företag samt företag med låg soliditet tenderar att aktivera utvecklingsutgifter.¹⁵ Utifrån ovanstående problemdiskussion skulle vi vilja undersöka hur företag inom olika

¹⁰ FAR. (2002). *Fars samlingsvolym 2002*. Stockholm: FAR FÖRLAG AB, 802

¹¹ Singer, Frank A. "Accounting is a Matter of Taste". *Accounting Review*, 37 (1962): 464-472.

¹² Nytt sätt att redovisa kostnad för forskning kan förbättra bokslut. (2002, 5 februari). *Dagens Medicin*.

¹³ Holmberg Martin, M, Olsson och A, Wiklund, "Varannan Svensk misstror börserna GP Sifo visar att skandalerna i USA ökat skepsisen - men sparandet ökar", *Göteborgs-Posten*, 17 augusti, 2002

¹⁴ Chambers, Jennings and Thompson, "Managerial Discretion and Accounting for Research and Development Costs," 79.

¹⁵ Dhaliwal, Dan. S, and W.G, Heninger. "The investment opportunity set and capitalization versus expensing methods of accounting choice." *Accounting & Finance*, 39 (1999): 151-176. Föreläsning Jan Marton, 2003-01-27

branscher i Sverige redovisar FoU-utgifter och har därmed kommit fram till följande forskningsfråga:

- Finns det några systematiska mönster i företag och mellan olika branscher vid redovisning av FoU-utgifter?

Forskningsfrågan besvaras med hjälp av följande underfrågor:

- Har företagens storlek någon betydelse för sättet att redovisa FoU-utgifter?
- Har storleken på företagens soliditet en effekt på vald redovisningsmetod gällande FoU-utgifter?
- Är det någon skillnad i företagens tillvägagångssätt att redovisa FoU-utgifter när de har liten eller stor andel FoU i förhållande till omsättning?
- Har det blivit någon skillnad i sättet att redovisa FoU-utgifter sedan RR 15 infördes?

1.3 Syfte

Syftet med uppsatsen är att utreda om det föreligger någon skillnad mellan företag och branscher i sättet att redovisa FoU-utgifter. Vidare vill vi öka förståelsen kring redovisningen av FoU-utgifter och utröna om det finns faktorer som påverkar redovisningsmetoden.

1.4 Avgränsning

I uppsatsen är vår empiri baserad på samtliga svenska publika aktiebolag som redovisar enligt svenska redovisningsprinciper och som har FoU-utgifter samt anger vad dessa uppgår till. Vi kommer enbart att undersöka årsredovisningar från år 2001 och 2002 eftersom RR 15 började gälla först år 2002. Därmed tar vi inte hänsyn till att vissa bolag infört RR 15 tidigare än 2002.

1.5 Disposition

Kapitel 1: Inledning

Vi har inlett kapitlet med bakgrundsinformation till uppsatsen och ämnet i stort. Därefter har vi fört en diskussion kring problemet med redovisning av FoU som i sin tur leder in på forskningsfrågan och syftet med uppsatsen. Kapitlet avslutades med avgränsningar.

Kapitel 2: Metod

I metodkapitlet redogör vi för vilken metod vi har använt och varför. Därefter förklarar vi hur vi har gått till väga vid sökning av sekundärkällor samt vilken sekundärdata vi har använt oss av. Urvalet av undersökningsobjekt presenteras därefter och följs av källkritik. I slutet av kapitlet utreds uppsatsens reliabilitet och validitet samt dess generaliserbarhet.

Kapitel 3: Teoretisk referensram

Kapitel tre består av den teoretiska referensramen. Kapitlet inleds med redovisningsprinciperna såsom rättvisande bild, försiktighetsprincipen och matchningsprincipen och följs av en definition av immateriella tillgångar och en diskussion förs kring begreppet. Likadant behandlas termen forskning och utveckling som följs av en presentation av vilka möjligheter som finns vid redovisning av FoU. Därpå diskuteras för- och nackdelar kring de olika redovisningsmöjligheterna. Vad som styr redovisningsbesluten i ett företag och tidigare forskning om fenomenet avslutar kapitlet. I diskussionerna förekommer också tidigare forskning.

Kapitel 4: Empiri

I empirikapitlet görs en branschjämförelse baserad på omsättning, soliditet och totala FoU i förhållande till omsättning samt en jämförelse mellan branschens aktiverade och kostnadsförda FoU-utgifter.

Kapitel 5: Analys

I kapitlet analyseras uppgifterna i empirin med hjälp av den teoretiska referensramen.

Kapitel 6: Slutsats

I detta kapitel presenteras de slutsatser som vi dragit utifrån vår undersökning. Vår forskningsfråga samt underfrågor besvaras. Vi avslutar med egna reflektioner och förslag till vidare forskning.

2. Metod

I metodavsnittet fastställs den undersökningsram som ligger till grund för arbetet med uppsatsen. Vi beskriver vilken metod som använts för datainsamlingen och vad för slags information som har bearbetats. Vidare upplyser vi om hur undersökningens kvalitet och trovärdighet har säkerställts.

2.1 Kvalitativa och kvantitativa metoder

Det finns en mängd olika metoder för att undersöka verkligheten och vid genomförandet av en vetenskaplig undersökning är det viktigt att metoden väljs noggrant. Samhällsvetenskapen skiljer mellan två metodiska angreppssätt – kvalitativa och kvantitativa metoder.¹⁶

En kvalitativ metod syftar till att få en djupare förståelse för forskningsobjektet och kännetecknas av närhet till källan varifrån informationen hämtas. Vidare studeras oftast forskningsobjektet grundligt för att en helhetsbild av det som studeras bättre skall kunna uppnås.¹⁷

Den kvantitativa metoden syftar till att beskriva och förklara information. Vidare kännetecknas den av en begränsad informationsmängd med många undersökningsenheter och har ett intresse för det genomsnittliga, det gemensamma och det representativa.¹⁸ Metoden utmärker sig även genom att forskaren framställer data i form av siffror och tal och avslutar med en analys av mönstren i siffermaterialet. Styrkan i den kvantitativa metoden är att den möjliggör statistiska generaliseringar där forskaren med viss säkerhet kan uttala sig om uppfattningar och åsikter i den totala urvalspopulationen.¹⁹

Den kvantitativa metoden lämpar sig bäst för vår studie eftersom syftet är att utreda om det finns några skillnader i hur företag och branscher redovisar FoU-utgifter och om redovisningen av dessa utgifter har påverkats av olika faktorer. Den begränsade informationsmängden som vi har samlat in från ett stort antal företag, 289 stycken, talar också för den kvantitativa metoden samt att vi försöker finna mönster som representerar de olika branschernas tillvägagångssätt. Den information som vi har samlat in består av: totala FoU-utgifter, kostnadsförda FoU-utgifter, aktiverade utvecklingsutgifter, företagets omsättning samt soliditet.

En kvalitativ metod skulle inte besvara vår forskningsfråga på ett lika tillfredsställande sätt som en kvantitativ metod eftersom ett mönster kan utrönas bäst genom att undersöka så många företag som möjligt. En djupare förståelse för forskningsobjektet krävs inte heller för att uppnå vårt syfte med uppsatsen. Vid intervjuer skulle vi ha gått miste om resterande företags förfarande beträffande

¹⁶ Holme, Idar M och Bernt, Solvang. *Forskningsmetodik*. (Lund: Studentlitteratur, 1991), 13-15.

¹⁷ *Ibid.*, 79-83, 92-93.

¹⁸ Arbnor, Ingeman och Björn, Bjerke. *Företagsekonomisk metodlära*. (Lund: Studentlitteratur, 1994), 76-81.

¹⁹ Hellevik, Ottar, *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*. (Södra Sandby: Natur och kultur, 1990), 13, 79-83.

forskningsfrågan och det hade varit svårare att se ett generaliserbart mönster bland branscherna.

Efter att företagsdata samlats in gjordes en sammanställning i form av tabeller och diagram. Genom att vi använde oss av detta angreppssätt vid sammanställningen av information samt tidigare nämnda tillvägagångssätt, anser vi att undersökningen uppfyller de kriterier som kännetecknar en kvantitativ metod och den kan därmed kvalificeras som en kvantitativ studie.

2.2 Sökmetod samt primär- och sekundärdata

De källor som vi har använt oss av i teorin och i bilagor består av tidningsartiklar, vetenskapliga artiklar, litteratur och forskningsmaterial. Vidare har även viss information inhämtats ifrån företagets hemsidor. För att kunna analysera vårt problem sökte vi efter olika böcker, tidskrifter och övrig nyhetsinformation som behandlade vårt ämnesområde. Vid sökning efter böcker använde vi oss främst av sökmotorerna Gunda och Libris. Gällande tidskrifterna använde vi oss av olika databaser för att finna några intressanta och relevanta artiklar. Artiklarna vi främst använt är hämtade från databaserna AffärsData Mediaarkivet, Business Source Premier, Thomson Research, Emerald Library – MCB och FAR Komplet. Vid sökning i de olika databaserna och sökmotorerna har vi använt oss av olika sökord som exempelvis forskning och utveckling, FoU, Research and Development, financial theory och accounting theory. När vi hittat intressanta artiklar och böcker har vi, såsom Backman förordat, sökt vidare på författarens namn i hopp om att finna fler relevanta artiklar eller böcker. Vi har även sökt i källförteckningen i de böcker och artiklar vi ansett vara väsentliga med förhoppning att kunna finna fler källor.²⁰

Det finns två typer av data som kan användas vid en undersökning, primär- och sekundärdata. Primärdata är ny data och samlas in exempelvis genom enkäter, intervjuer, bokföring och direkt observation.²¹ Sekundärdata är redan insamlad data och som sannolikt tagits fram för helt andra syften.²² Det finns många källor till sekundärdata och ett exempel är bokföringsdata, där företagsredovisningar, offentliga och privata registerdata ingår.²³

I vår undersökning har vi använt oss av sekundärdata såsom företagets årsredovisningar. Eftersom vårt syfte är att undersöka hur företag har gått till väga vid sin redovisning av FoU-utgifter i sina årsredovisningar utgör årsredovisningarna den bästa källan till undersökningen. Där framgår det konkret hur företagen har gått till väga med sin redovisning av FoU i balans- samt resultaträkningen.

2.3 Urval för datainsamling

För att insamlingen av information ska vara meningsfull måste forskaren veta vilken information som krävs för att kunna ge svar på frågeställning och problemformulering. Därefter måste forskaren välja vad eller vem informationen skall

²⁰ Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*. (Lund: Studentlitteratur, 1998), 23-31, 78

²¹ Dahmström, Karin. *Från datainsamling till rapport*. (Lund: Studentlitteratur, 1998), 59

²² Halvorsen, Knut. *Samhällsvetenskaplig metod*. (Lund: Studentlitteratur, 1992), 72-77

²³ Andersen, Ib. *Den uppenbara verkligheten*. (Lund: Studentlitteratur, 1998), 158

handla om och varifrån data skall komma. Detta styrs av syftet med undersökningen. En heltäckande undersökning är ofta svår och tidskrävande och därför är det vanligt förekommande att det görs ett urval av populationen.²⁴

Vi inledde vår studie genom att välja det totala antalet företag som är noterade på Stockholmsbörsen och därefter utgick vi från Affärsvärldens branschindelning av bolagen. Motivet till det heltäckande urvalet var att det blir den bästa grunden för att utröna mönstren i redovisningen av FoU-utgifter när så många företag som möjligt medverkade. Vår studie avser att jämföra företags och branschers redovisningsmönster med varandra varför en lämplig branschindelning krävdes. Vi fann det väl till pass att använda Affärsvärldens branschindelning. Den branschindelning som företagen kategoriserades enligt är följande: råvaror, industriföretag, konsumentvaror, hälsovård, finansföretag, IT-företag, telekommunikation, media och underhållning och tjänster. Totalt nio branscher och 289 företag blev vår utgångspunkt i undersökningen. Att använda sig av ett stort underlag i undersökningen är enligt Halvorsen positivt då sannolikheten ökar för att kunna göra en generalisering av populationen.²⁵

Efter att vi valt att utgå ifrån Affärsvärldens branschindelning satte vi upp vissa kriterier som varje företag måste leva upp till för att kunna ingå i studien. Först och främst krävdes att företaget måste följa Redovisningsrådets rekommendationer och att de måste ha forsknings- och utvecklingsutgifter. För att kunna utläsa några mönster måste de även specificera till vilken summa FoU-utgifterna uppgått till. Årsredovisningarna för år 2002 måste även ha varit publicerade före 2003-05-19 för att företagen skulle kunna delta i studien.

Efter att kriterierna fastställts sökte vi på varje företags hemsida och hämtade information från både år 2001 och 2002 års årsredovisning. Vid de tillfällen årsredovisningar inte fanns tillgängliga på hemsidan kontaktade vi företaget och beställde en tryckt upplaga. Då vi hade studerat samtliga företags årsredovisningar var det totalt 102 bolag som uppfyllde de av oss uppsatta kriterierna. Av de totalt 102 företagen som kvarstod, hade 68 stycken infört RR 15 år 2002 och 16 stycken år 2001. De resterande 18 företagen uppgav ingen information i årsredovisningen om när de införde RR 15. Vidare fanns det 23 bolag som inte lämnat någon sifferuppgift utan bara en kommentar i not om att de antingen aktiverar eller kostnadsför samtliga FoU-utgifter.

Information om vilka företag som uppfyllde kriterierna samt de företag som inte uppfyllde kriterierna och en motivering till varför erhålls i bilaga 1. I bilagan visas också vilka företag som ingår i respektive bransch. För att få en tydligare bild av de bolag som ingår i undersökningen har vi beskrivit deras verksamhetsinriktning, när de bör noterades och vilket år de införde RR 15. Dessa uppgifter finns att läsa i bilaga 2. De företag som uppfyllde kriterierna har belysts enligt följande parametrar: totala FoU i förhållande till omsättningen i procent samt hur stor andel av årets forsknings- och utvecklingsutgifter som är redovisade som kostnader och/eller är aktiverade i procent av totala FoU. Dessa uppgifter samt uppgift om företagets omsättning och soliditet behandlas i bilaga 3.

²⁴ Holme och Solvang, *Forskningsmetodik*, 181-182

²⁵ Halvorsen, *Samhällsvetenskaplig metod*, 95-97.

I empirin har vi valt att presentera informationen på följande sätt. Först har vi gjort en indelning av företagen i de olika branscherna baserat på omsättning: små ≤ 999 Mkr, mellanstora $1\ 000 - 9\ 999$ Mkr och stora företag $\geq 10\ 000$ Mkr. Vi anser att mått på företaget storlek illustreras bäst genom omsättningen eftersom det har använts i tidigare forskning.²⁶ Därefter har en indelning gjorts inom branscherna baserat på soliditeten: låg $\leq 19\ %$, mellan $20 - 69\ %$ och hög soliditet $\geq 70\ %$. Därefter har vi delat in delat in branscherna huruvida de har en liten eller stor andel FoU i förhållande till omsättning: liten andel FoU i förhållande till omsättning $\leq 20\ %$ och stor andel FoU/omsättning $\geq 21\ %$. Slutligen jämförs branscherna genom att visa hur mycket procent de har aktiverat samt kostnadsfört.

I diagrammen visas hur mycket av de totala FoU-utgifterna som är aktiverade samt kostnadsförda i procent. Det bör nämnas att företag inte behöver särredovisa hur mycket som utgör forskning och hur mycket som utgör utveckling vad beträffar kostnader i resultaträkningen. Således går det inte att utläsa hur mycket av de totala FoU kostnaderna som utgörs av utvecklingskostnader.

2.4 Källkritik

Risk finns att artiklar, böcker, årsredovisningar och övrig information som vi har tagit del av under arbetets gång är vinklade och färgade av författarnas egna åsikter och tankar. För att minimera detta problem har vi försökt att använda tidigare forskning och vetenskapliga artiklar i så hög utsträckning som möjligt. Dock har det varit svårt att urskilja vad som är objektiv information och om det hade varit möjligt att avgränsa sig från subjektivt informationsmaterial skulle utbudet bli alltför begränsat. Vi är medvetna om att den information vi tagit till oss kan ha tolkats på ett felaktigt sätt då vi har begränsade kunskaper inom detta område, men vi har, såsom Halvorsen förespråkar, på bästa sätt försökt att läsa in oss på ämnet för att minska feltolkningarna.²⁷

De artiklar vi använt oss av har inte alltid exakt konkretiserat vår problemställning men vi anser att de ändå har varit tillräckligt användbara för vårt syfte. Vi har också använt flera olika forskningsartiklar för att få en mer heltäckande bild av problemområdet. Det bör också nämnas att de olika tidskrifterna är tidsmässigt aktuella, medan de böcker som använts har varierande publiceringsår. Att en del böcker är äldre har vi inte sett som något problem då den information som inhämtats använts för att definiera immateriella tillgångar och är allmänt vedertagna teorier.

2.5 Reliabilitet och Validitet

2.5.1 Reliabilitet

Reliabiliteten anger hur resultaten från en mätning påverkas av tillfälligheter och hur exakt vi mäter det som verkligen ska mätas. Den bestäms av hur mätningarna har

²⁶ Dhaliwal och Heninger, "The investment opportunity set and capitalization versus expensing methods of accounting choice", 151-176.

²⁷ Halvorsen, K, *Samhällsvetenskaplig metod*, 73-77

utförts och syftar till noggrannheten i mätproceduren. Det är viktigt att se till att registreringen av erhållen data är gjord på ett tillförlitligt vis.²⁸

Då vi undersökt siffermaterialet i årsredovisningarna har vi haft kontinuerliga avstämningar för att lättare kunna reda ut oklarheter vad beträffar förståelsen av den redovisade informationen. För att undvika misstolkningar granskade vi varandras insamlade data, för att därigenom får ett så tillförlitligt resultat som möjligt. Det vi, vid några tillfällen har upplevt som svårt var att tolka huruvida företaget innehar forskning och utveckling samt vad som ingår i de totala FoU-utgifterna. En subjektiv bedömning har gjorts gällande dessa frågor och vid något tillfälle har även handledaren tillfrågats vid eventuella oklarheter. Vi anser sålunda att studien har en hög reliabilitet.

2.5.2 Validitet

Med validitet avses att mätningen verkligen mäter det den avser att mäta och ingenting annat. Undersökningens utmaning ligger därför i att samla in relevanta data för den problemställning som framställts. Validitet som begrepp kan översättas med giltighet och relevans.²⁹

RR 15 fick frivilligt tillämpas tidigare än 2002, vilket också en del bolag har gjort. Därför är vi medvetna om att resultaten i undersökningen gällande hur företagen i branscherna eventuellt förändrat sin redovisning av FoU-utgifter från år 2001 till år 2002 kan bli något snedvridna. Vi ansåg emellertid inte att detta skulle utgöra något stort problem då vi främst skulle utreda om det fanns några mönster i hur företag och branscher redovisar sina FoU-utgifter. Skulle vi ha tagit hänsyn till de bolag som införde RR 15 tidigare än 2002 skulle det inte gått att göra jämförelsen enbart mellan två år. Det skulle också ha varit svårt att jämföra företagen, då skillnader gällande omsättning, soliditet och totala FoU-utgifter varit alltför stora. Då de flesta bolagen började tillämpa RR 15 från år 2002 ansåg vi därför att en jämförelse mellan år 2001 och 2002 torde ge en rättvisande bild av bolagen.

Vidare nyttjar bolagen i respektive bransch forskning och utveckling i olika hög grad, varpå det förekommer branscher som utgörs av många företag och branscher som består av få företag. Då vi gjort jämförelser mellan branscher är vi medvetna om att resultaten kan inge en snedvriden bild, men vi anser ändå att det som framkommit ger en indikation på vad som skiljer dem åt gällande redovisning av FoU. Som nämnts tidigare har vår undersökning syftat till att klarlägga huruvida företag har FoU i sin verksamhet, vad dessa utgifter totalt uppgår till samt hur mycket de aktiverar respektive kostnadsför. Då dessa faktorer var lätta att förstå har det bidragit till få misstolkningar, vilket gör att vi, tillsammans med ovanstående resonemang, anser att vår undersökning har hög validitet.

2.6 Generaliserbarhet

Ett viktigt krav på vetenskapliga resultat är att de skall vara generaliserbara. Forskaren är oftast intresserad av att resultatet av en undersökning skall kunna uttrycka något om

²⁸ Dahmström, *Från datainsamling till rapport*, 263.

²⁹ *Ibid.*, 85

alla de enheter som innefattas av problemställningen.³⁰ Då vår studie baserades på ett strategiskt urval av företag där alla bolag i populationen, i vårt fall börsnoterade bolag på Stockholmsbörsen, hade möjlighet att komma med i urvalet anser vi att undersökningens resultat är generaliserbart.

³⁰ Hellevik, *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*, 85-88

3. Teoretisk referensram

Kapitlet inleds med redovisningsprinciperna och följs av en definition av immateriella tillgångar och FoU. Därefter presenteras de möjligheter som finns vid redovisning av FoU och avslutas med de faktorer som styr redovisningsbesluten. Varje underkapitel följs av en diskussion utifrån olika forskningsrapporter.

3.1 Redovisningsprinciper

Redovisningsprinciper är till för att vägleda arbetet med årsredovisningarna och principerna skall ses som målsättning och normer vid tolkning av lagen och utveckling av praxis.³¹

3.1.1 Rättvisande bild

Begreppet har inte en universell tolkning utan fler olika tolkningsförslag finns. Enligt den kontinentala förklaringen betyder rättvisande bild att redovisningen har upprättats i enlighet med lagar och rekommendationer och enligt den anglosaxiska tolkningen är det tillåtet att avvika från både lagar och rekommendationer om det så krävs för att uppnå en riktig avbildning av verkligheten.³²

3.1.2 Försiktighetsprincipen

Enligt försiktighetsprincipen får inte vinster men däremot kostnader redovisas före försäljning. Principen gäller även vid bedömning kring huruvida företag skall aktivera en utvecklingsutgift eller inte. Försiktighetsprincipen betyder med andra ord att hellre underskatta än överskatta intäkter.³³ Ett försiktigt förfarande innebär att kostnadsföring skall föredras gentemot aktivering av utvecklingsutgifter.

3.1.3 Matchningsprincipen

Enligt matchningsprincipen skall intäkter matchas mot de utgifter vilka har nyttjats för att skapa intäkterna.³⁴ Genom att tillåta aktivering av FoU, i de fall där den nya produkten lyckas på marknaden, uppnås en bättre matchning av framtida intäkter och kostnader.³⁵

3.2 Immateriella tillgångar

3.2.1 Definition av immateriella tillgångar

En tillgång är en resurs som företaget har kontroll över och som skall ge företaget ekonomiska fördelar i framtiden. Vidare skall den ha uppkommit till följd av inträffade händelser.³⁶ För immateriella tillgångar är det däremot svårt att hitta en passande precisering. En definition kan vara kapitaltillgångar som inte har någon fysisk existens och vars värde beror på rättigheter och fördelar som innehavet ger

³¹ Lönnqvist, Rune. *Årsredovisning i aktiebolag och koncerner*. (Lund: Studentlitteratur, 1998), 24-25

³² Smith, Dag. *Redovisningens språk*. (Lund: Studentlitteratur, 2000), 76

³³ Ibid., 91-92

³⁴ Ibid., 85

³⁵ Choi, Frederick D S. *International accounting and finance handbook*. (New York: John Wiley & Sons Inc. 1997), 3.8

³⁶ FAR: s Samlingsvolym 2002, 805

besittaren. Immateriella tillgångar är närmare relaterat till företaget än andra element och de ger ägaren monopol på rättigheter till tillgången.³⁷ Redovisningsrådets definition av en immateriell tillgång lyder enligt följande:

*”En immateriell tillgång är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk substans som används för produktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster samt för uthyrning till andra eller för administrativa ändamål.”*³⁸

Den immateriella tillgången skall redovisas i balansräkningen om det är sannolikt att den kommer att ge framtida ekonomiska fördelar och att anskaffningsvärdet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Vidare skall den aktiverade tillgången skrivas av och beloppet skall fördelas över tillgångens uppskattade nyttjandeperiod, dock maximalt 20 år. Vid behov skall tillgången nedskrivs enligt RR 17. Till immateriella tillgångar hör utvecklingsutgifter.³⁹

3.2.2 Diskussion om immateriella tillgångar

Forskarna Tollington och Liu anser att definitionen av en tillgång är alldeles för generell, då det är svårt att veta vad som utgör en ekonomisk fördel. Framtida ekonomiska fördelar är ofta uttryckt i termer av pengar eller utlovande av pengar. Om detta är korrekt varför inte använda termen framtida kassaflöde istället menar författaren.⁴⁰

Det kan sägas att det är en förväntad sannolikhet att de immateriella tillgångarna ger ekonomiska fördelar i framtiden. Kontrollen över tillgångarna är emellertid oftast beroende av den mänskliga faktorn som vid exempelvis forskning. Upphör forskaren med sin forskning på grund av orsaker som inte företaget kan styra över kan värdet på de utgifter som redan benämnts som immateriella tillgångar kraftigt minska. För att en tillgång skall kunna tas upp i balansräkningen måste företaget ha kontroll över resursen. Den mänskliga faktorn får sålunda inte tas upp som en tillgång då denna är avgränsad till nutid och inte till framtiden. Gällande materiella tillgångar är det mycket enklare att både i nutid och i framtiden förutspå framtida ekonomiska fördelar, då de är fysiska och varje företag har kontroll över dem. Den slutsats som kan dras är att det inte alltid är lätt att ha kunskap om huruvida aktivering skall ske eller inte eftersom de immateriella tillgångarna inte är fysiska och sålunda svårare att ha kontroll över. Dessutom kan det vara svårt att avväga om tillgången ger framtida ekonomiska fördelar.⁴¹

Tollington och Liu menar därför att de som beslutar om redovisningsfrågor i företag bör sätta upp standards om vad som skall och inte skall definieras som en immateriell tillgång. Som exempel påvisar han att läkemedelsföretaget Glaxo inte redovisar några immateriella tillgångar i balansräkningen. Han menar att detta är fel då en mycket stor

³⁷ Schroeder, Richard G och W Clark, Myrtle. *Accounting theory – text and readings*. (New York: John Wiley & Sons, 1998), 429

³⁸ FAR: s Samlingsvolym 2002, 805

³⁹ Ibid., 807, 813, 848

⁴⁰ Tollington Tony och Jonathan Liu, “When is an asset not an asset?” *Management Decision*, 36 (1998): 346-349

⁴¹ Ibid., 346-349

del av den finansiella styrkan i företaget, som innehas genom att de har framtida ekonomiska fördelar, är exkluderad från balansräkningen.⁴²

Vidare menar författaren att det pågått oändliga teoretiska debatter om var gränsen går för att en utgift skall kännetecknas som en immateriell tillgång, dock har dessa överläggningar ännu inte lett till någon fullständig klarhet. Som en konsekvens av dessa redovisningssvårigheter bör det enligt Tollington och Liu bli hög tid för att ta fram en klar gräns för vad som får kännetecknas som en immateriell tillgång. Denna gränsdragning är viktig för att kunna klargöra vilka de internt upparbetade immateriella tillgångarna är i ett företag.⁴³

3.3 Forskning och utveckling

3.3.1 Definition av forskning och utveckling

Redovisningsrådet har arbetat fram definitioner avseende begreppen forskning och utveckling. Definitionen på forskning lyder enligt följande⁴⁴:

”Forskning är planerat och systematiskt sökande som kan ge ny vetenskaplig eller teknisk kunskap och insikt.”

Definitionen på utveckling lyder enligt följande⁴⁵:

”Utveckling är att tillämpa forskningsresultat eller annan kunskap för att åstadkomma nya eller väsentligt förbättrade material, konstruktioner, produkter, processer, system eller tjänster innan kommersiell produktion eller användning påbörjas”

3.3.2 Redovisning av forskning och utveckling

Det finns tre olika dimensioner att redovisa FoU internationellt. En dimension är att aktivering är möjligt mellan 0 – 100 procent. En annan dimension är att företagen har tillåtelse eller inte att aktivera samt att de kan vara tvungna att aktivera. Den tredje dimensionen är att antingen dela upp forskning och utveckling eller att inte göra det.

Tidigare praxis i Sverige fram till införandet av RR 15 har enligt vissa revisorer varit att kostnadsföra samtliga FoU-utgifter direkt.⁴⁶ USA har gått ett steg längre i sin redovisningspraxis och infört standards som innebär att företag måste kostnadsföra samtliga FoU-utgifter när de uppkommer. Undantaget är utgifter som kan hänföras till utveckling av mjukvara till försäljning. Aktivering sker alltså inte i USA trots att utgifterna uppfyller definitionen av en tillgång enligt Financial Accounting Standards Board (FASB).⁴⁷

Metoden att aktivera samtliga FoU-utgifter har varit möjlig för företag och koncerner genom ÅRL där både forsknings- och utvecklingsarbeten får tas upp som en tillgång

⁴² Ibid., 346-349

⁴³ Tollington och Liu, “When is an asset not an asset?”, 346-349

⁴⁴ FAR: s Samlingsvolym 2002, 805

⁴⁵ Ibid., 805

⁴⁶ Holmquist och Johansson, ”Akademikernas inverkan på rekommendationen har varit stor”

⁴⁷ Solomon, David. *Making accounting policy – the quest for credibility in financial reporting.* (Oxford: University Press, 1986), 122

under förutsättningen att utgifterna är av väsentligt värde för företaget. Teorin om att enbart aktivera utvecklingsutgifter stödjer sig på det faktum att utgifterna kommer att omvandla forsknings idén till en färdigställd immateriell tillgång som skall generera intäkter.⁴⁸ ÅRL åtskiljer inte begreppen forskning och utveckling och ger därmed redovisarna en frihet i att besluta huruvida de skall aktivera eller kostnadsföra utgifterna. För stora företag och de bolag vars aktier är föremål för offentlig handel var detta möjligt fram till dess att RR 15 började gälla den 1 januari 2002.⁴⁹

Enligt RR 15 delas FoU-utgifterna upp i en aktiveringsdel och en del som kostnadsförs. För att aktivering skall kunna bli aktuell måste utvecklingsutgiften uppfylla kriterierna enligt punkt 45. Fullgörs inte kriterierna skall utgiften kostnadsföras. I RR 15 framgår även att samtliga utgifter för forskning skall kostnadsföras när de uppkommer.⁵⁰

Vidare skall företaget i sin årsredovisning enligt RR 15 lämna uppgifter om de totala utgifterna för FoU som har kostnadsförts under perioden. Dessa upplysningar skall finnas i resultat- och balansräkning eller i not till dessa.⁵¹

3.3.3 Diskussion om redovisning av forskning och utveckling

Kostnadsföring

Motivet till förfarandet i USA, som innebär att i princip alla FoU-utgifter kostnadsförs, beror bland annat på osäkerheten huruvida utgifterna kommer att ge ekonomiska fördelar i framtiden, bristen av ett väsentligt förhållande mellan utgifterna och de framtida ekonomiska fördelarna samt svårigheten i att mäta dem.⁵² I en studie som gjordes i USA, där olika branscher var involverade, kom man fram till att i genomsnitt mindre än två procent av nya produktidéer och mindre än 15 procent av produktutvecklingsprojekt slutligen blev en framgång på den kommersiella marknaden.⁵³ Det finns således en osäkerhet beträffande produktens verkliga kommersiella värde som sträcker sig ända fram till den tidpunkten som produkten lanseras på marknaden. Därför förespråkas enbart kostnadsföring av FoU.⁵⁴

Vid en undersökning som genomfördes genom intervjuer med bland annat företagsledare i Kanada angående aktivering eller kostnadsföring av FoU, framkom det att majoriteten av företagsledare motsätter sig att aktivera. Anledningen till detta var bland annat att de ville undvika att skapa en negativ uppfattning av företaget eftersom kostnadsföring anses positivt av investerare och det blir lättare för dem att utläsa företags verkliga resultat. Andra orsaker var att undvika framtida nedskrivningar, att företagsledarna inte ville avvika från hur andra företag inom branschen redovisar samt att de föredrog en förlust nu i utbyte mot högre intäkter i

⁴⁸ Choi, *International accounting and finance handbook*, 3.9

⁴⁹ FARs *Samlingsvolym 2002*, 291, 810, 821-822

⁵⁰ *Ibid.*, 810

⁵¹ *Ibid.*, 819

⁵² Solomon, *Making accounting policy – the quest for credibility in financial reporting*, 122

⁵³ Statement of financial accounting standard No 2 (SFAS 2): Accounting for research and development costs, 1974.

⁵⁴ Hawkins, David F. *Financial reporting practices of corporations*. (Homewood: Dow Jones-Irving Inc, 1973), 264-265.

framtiden.⁵⁵ Även Schroeder förordar kostnadsföring framför aktivering. Enligt författaren beror detta på att beslutsprocessen för många redovisare är subjektiv huruvida FoU-utgifterna kommer att ge framtida ekonomiska fördelar samt under vilka perioder de i så fall kommer att inträffa.⁵⁶

Aktivering

Elliot hävdar däremot att FoU måste anses vara en investering för bolaget som leder till tillväxt och får inte enbart ses som en kostnad. Det gäller främst för branscher som kräver mycket investering i FoU.⁵⁷ Även Entwistle anser att då det rör sig om mycket pengar som investeras i utvecklingsprojekten bör dessa utgifter aktiveras.⁵⁸ Vidare menar Elliot att en del företagsledare vill ha möjlighet att välja redovisningsmetod för FoU av olika orsaker. Ett argument till att inte använda sig av aktivering är att det skulle ge konkurrenterna en marknadsfördel om företaget redovisade höga aktiverade FoU-utgifter. Detta förfaringsätt skulle signalera om att en ny produkt var på gång, vilket inte är till fördel för företaget. Andra företagsledare föredrog istället en stark balansräkning före kommersiella hemligheter och ville inkludera tillgången i balansräkningen.⁵⁹

Hendriksen förordar också att forskning och utveckling ger en mer gynnsam utveckling för företag vilket i framtiden leder till tillväxt, medan de som inte satsar på forskning är dömda till att misslyckas. Vidare menar han att när ett företag enbart kostnadsför alla FoU-utgifter kan det upphöra med all FoU just när företaget skall inta en marknadsposition eller öka sitt resultat. Detta redovisningsförfarande är inte tillfredsställande och för att förhindra att sådana problem uppstår, förespråkar han därför att all FoU skall aktiveras och avskrivs i enlighet med matchningsprincipen. Som ett komplement till full aktivering är att enbart aktivera utvecklingsutgifter och kostnadsföra forskningsutgifter.⁶⁰

Investerare har även antytt att avsaknaden av att aktivera FoU-utgifter har gjort det svårt att jämföra FoU intensiva företag med bolag som investerar mindre i FoU. De menar att FoU aktiviteter är en väsentlig och växande värdetillgång för många företag och det är därför en brist att dessa bolag inte kan jämföras med varandra i de finansiella rapporterna. Rapporterna blir därmed inte jämförbara och tillförlitliga samt de blir dessutom mindre relevanta för intressenter. Detta jämförelseproblem innebär en nackdel för företag som innehar mycket FoU-utgifter, beroende på att de är mer angelägna och i större behov av utomstående kapital i jämförelse med företag som ägnar sig åt mindre FoU.⁶¹

⁵⁵ Entwistle, Gary M. Exploring the R&D disclosure environment. *Accounting Horizons*, 13 (1999): 323-341.

⁵⁶ Schroeder och Clark, *Accounting theory – text and readings*, 435

⁵⁷ Elliot, Barry och Elliot Jamie. *Financial accounting and reporting*. (Essex: Pearson education, 2000), 453-454

⁵⁸ Entwistle, *Exploring the R&D disclosure environment*, 323-341.

⁵⁹ Elliot och Elliot, *Financial accounting and reporting*, 453-454

⁶⁰ Hendriksen, Eldon S, *Accounting Theory*. (Illinois: Richard D. Irwin Inc, 1982), 406

⁶¹ Social Science Research Network [online]. Chambers, Dennis, Ross, Jennings och Robert.B, Thompson II, "Evidence on the usefulness of capitalizing and amortizing research and development costs." (2000)

3.4 Vad som styr redovisningsbesluten

3.4.1 Agentteori

En agentrelation existerar när en part (principal) utnyttjar en annan part (agent) för att utföra en del support. Då detta sker delegerar principalen beslutanderätten till agenten. I ett företag är exempelvis aktieägarna principalerna och företagsledningen är deras agent.⁶² Agenten förutsätts arbeta hårt till ägarens fördel men principalen antas vara mer riskbenägen än agenten.⁶³ Vad den förväntade behållningen en individ erhåller genom en speciell handling är den centrala frågan, eftersom principalen och agenten har olika preferenser och olika mål, med andra ord hur företagsledningen eller en aktieägare på bästa sätt kan dra fördel av ett företags beslut.⁶⁴

Det grundläggande antagandet i agentteorin är att individer agerar efter sitt eget självintresse. Detta gör att en konflikt uppstår mellan ägarna av företaget och företagsledningen som var och en vill nå sina egna mål, vilket i sin tur påverkar företagets redovisningsstrategi. Exempelvis kan företagsledningen välja ett redovisningsalternativ som ökar företagets resultat, vilket ger dem en högre kompensation om lönen är knuten till denna. Dock, kanske inte detta redovisningsval är i linje med aktieägarnas syften.⁶⁵

3.4.2 Tidigare forskning om redovisningsbeslut

I studier har det framkommit att företagsledare har använt sin handlingsfrihet för att förbättra de finansiella rapporterna.⁶⁶ Dock, menar Chambers att företagsledningen måste ges en stor valfrihet gällande vilka utgifter som skall aktiveras och hur snabbt dessa skall skrivas av, för att det skall påverka deras privata ekonomiska ställning positivt. Förekomsten av att kunna använda valfriheten beror på företagsledningens incitament i att handla i ett opportunistiskt eller pessimistiskt synsätt. Opportunistiskt synsätt innebär att vilja handla i sitt eget intresse, d.v.s. lägre kostnader och högre resultat. Ett pessimistiskt synsätt innebär högre kostnader vilket då ger ett lägre resultat. Vidare menar han att valfriheten är en nödvändighet men den räcker knappast för att kunna påverka att resultatet skulle förbättras till den grad att ledningens individuella ekonomi skulle tillta i någon större utsträckning. Valfriheten påverkas också av revisionsprocessens förmåga att sätta stopp för ett otillbörligt handlande.⁶⁷

Vidare har andra undersökningar visat att företagsledare först och främst är benägna att välja de redovisningsalternativ som leder till att företagets verksamhetsproblem på bästa sätt kan lösas. För det andra vill de även utnyttja redovisningsmöjligheterna för egen vinnings skull, då belöningsystem ofta är knutet till företagets resultat. Dock har senare studier visat att detta inte är helt korrekt, utan det redovisningsval som görs är integrerat i en del av företagets och organisationens policystruktur och påverkas

⁶² Anthony, Robert N, och Vijay, Govindarajan. *Management Control System*. (Singapore: The McGraw-Hill Companies, Inc. 2001), 522-527.

⁶³ Baldvinsdóttir, Gudrun Heidur. *Management accounting and the institutional of trust*. (Kungälv: Grafikerna Livrena, 2001), 132

⁶⁴ Schroeder och Clark, *Accounting theory – text and readings*, 64

⁶⁵ Ibid., 65-66

⁶⁶ Chambers, Jennings och Thompson, "Managerial Discretion and Accounting for Research and Development Costs," 79.

⁶⁷ Chambers, Jennings och Thompson II, "Evidence on the usefulness of capitalizing and amortizing research and development costs."

sålunda inte enbart av den ena eller av den andra orsaken. Redovisningsvalen, i att kostnadsföra och/eller att aktivera, varierar också sannolikt mellan företag beroende på att ledningen i snabbväxande företag inte vill ha fluktuationer mellan årens resultat. Ofta har de högre kostnader då de växer och för att förhindra att resultatet varierar för mycket år från år väljer de gärna aktivering. Studier har visat att storleken på företaget påverkar redovisningsmetoden och därigenom valet mellan att aktivera eller kostnadsföra FoU. Stora företag väljer gärna redovisningsmetoder som minskar resultatet, d.v.s. kostnadsföring av FoU. Det visade sig också att företag med hög skuldsättningsgrad och därmed låg soliditet tenderade att välja redovisningsmetoder som ökar resultatet, det vill säga aktivering av FoU.⁶⁸

⁶⁸ Dhaliwal och Heninger, "The investment opportunity set and capitalization versus expensing methods of accounting choice", 151-176.

4. Empiri

I kapitlet presenteras den information som har inhämtats från de medverkande företagen i uppsatsen. Kapitlet inleds med en branschjämförelse baserad på olika faktorer såsom omsättning, soliditet och andel FoU i förhållande till omsättning. Avslutningsvis jämförs branscherna med varandra baserat på om de aktiverat respektive kostnadsfört FoU-utgifterna.

4.1 Jämförelse mellan företag inom olika branscher

För att kunna utröna om det finns några mönster i företag och mellan olika branscher vid redovisning av FoU-utgifter har vi tagit hjälp av underfrågorna i kapitel 1. I kapitel 4.1.1 utreds om företagets storlek har någon betydelse för sättet att redovisa FoU-utgifter. I kapitel 4.1.2 utforskas huruvida företagets soliditet har någon effekt på redovisningen av FoU-utgifter. Vidare i kapitel 4.1.3 klarlägger vi huruvida en liten eller en stor andel FoU i förhållande till omsättning har påverkat företagets sätt att redovisa sina FoU-utgifter. Slutligen visas i kapitel 4.1.4 om det skett någon förändring i branschers aktiverings- och kostnadsföringsgrad sedan RR 15 infördes.

Jämförelserna av hur olika branscher aktiverar och/eller kostnadsför FoU-utgifter är baserade på olika variabler som tydligare beskrivs i varje underkapitel. I bilaga 1 - 3 ges en mer utförlig presentation om vilka företag som uppfyllde urvalskriterierna för att få delta i vår undersökning och övrig information som vi använt i det empiriska arbetet. Vidare nyttjar bolagen i respektive bransch forskning och utveckling i olika hög grad, varpå det förekommer branscher som utgörs av många företag och branscher som består av få företag. Undersökningen innefattar många bolag och vi har därför valt att slå samman dessa i olika indelningar, vilket förklaras i varje underkapitel. Antalet företag i varje kan variera mellan åren, eftersom företagets uppgifter har växlat, vilket har medfört att företagen kommit att tillhöra en annan kategori. Vi har därför räknat ut ett genomsnitt för båda åren som redovisas i varje underkapitel. För att ge en mer överskådlig bild av informationen har resultatet sammanställts i diagram.

4.1.1 Branschjämförelse baserad på omsättning

Nedanstående diagram jämför hur branscher, indelade efter företagsstorlek baserad på omsättning, aktiverar samt kostnadsför forsknings- och utvecklingsutgifter år 2001 och 2002. Bolagen är indelade enligt följande: små bolag ≤ 999 Mkr, medelstora bolag 1 000 - 9 999 Mkr och stora bolag $\geq 10\,000$ Mkr. Diagram 1 - 3 visar hur små, medelstora och stora bolag aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter under 2001 och 2002 medan diagram 4 är en sammanställning av diagram 1 - 3.

Antalet företag i genomsnitt i varje bransch och kategori är följande: små (56), medelstora (32,5) och stora bolag (13,5). Små företag: media 2, tjänster 1, telekommunikation 6, IT 20, finans 3,5, hälsovård 12, konsumentvaror 2, industri 9,5. Medelstora företag: media 2, tjänster 1, telekommunikation 2, IT 7, finans 3,5, hälsovård 4, konsumentvaror 2, råvaror 1,5, industri 9,5. Stora företag: telekommunikation 1, hälsovård 1, konsumentvaror 1, råvaror 1,5, industri 9.

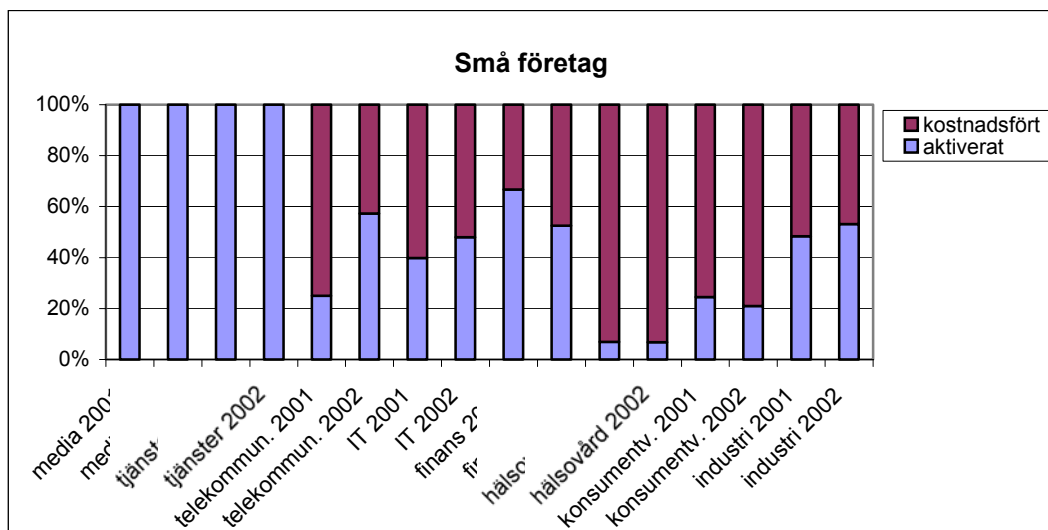

Diagram 1: Små företags aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

Diagrammet visar att branscherna media samt tjänster aktiverar samtliga utvecklingsutgifter båda åren. Finans har också aktiverat en stor del av utgifterna, mellan 55 och 65 procent. Hälsovårdsbranschen har endast aktiverat en liten del av utgifterna, under 10 procent. Branscherna industri, IT och telekommunikation ökar aktiveringen år 2002, medan konsument- och finansbranschen minskar aktiveringen 2002.

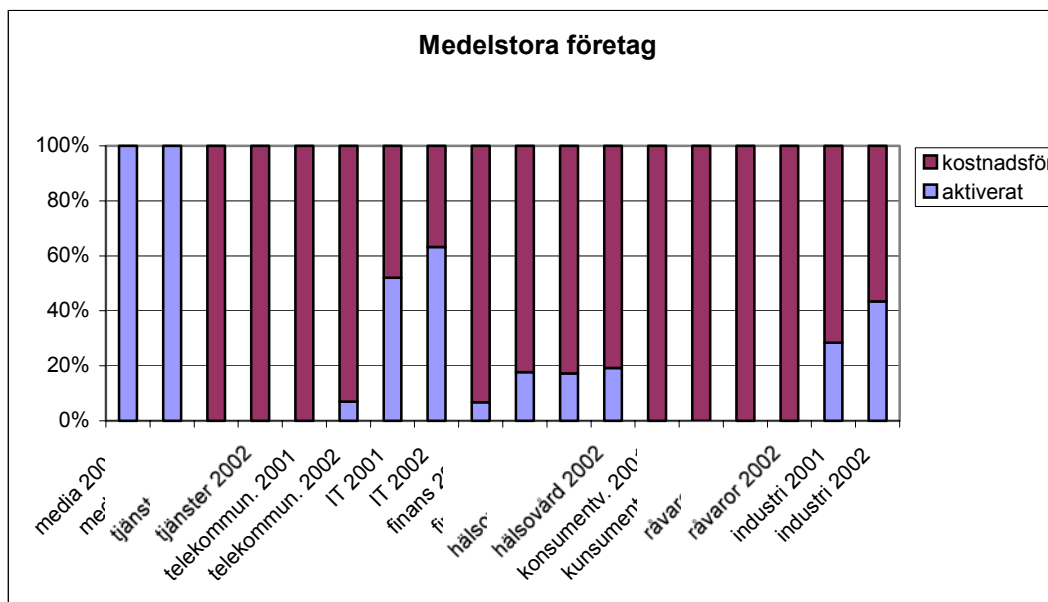

Diagram 2: Medelstora företags aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

I den här gruppen av mellanstora företag är media ensam om att aktivera samtliga utvecklingsutgifter. IT-branschen aktiverar också en stor del. IT, finans och industri ökar aktiveringen mellan år 2001 och 2002 medan hälsovård inte visar någon nämnbar skillnad mellan åren. Telekommunikation börjar med en aktivering först år 2002. Resterande branscher kostnadsför samtliga utgifter båda åren.

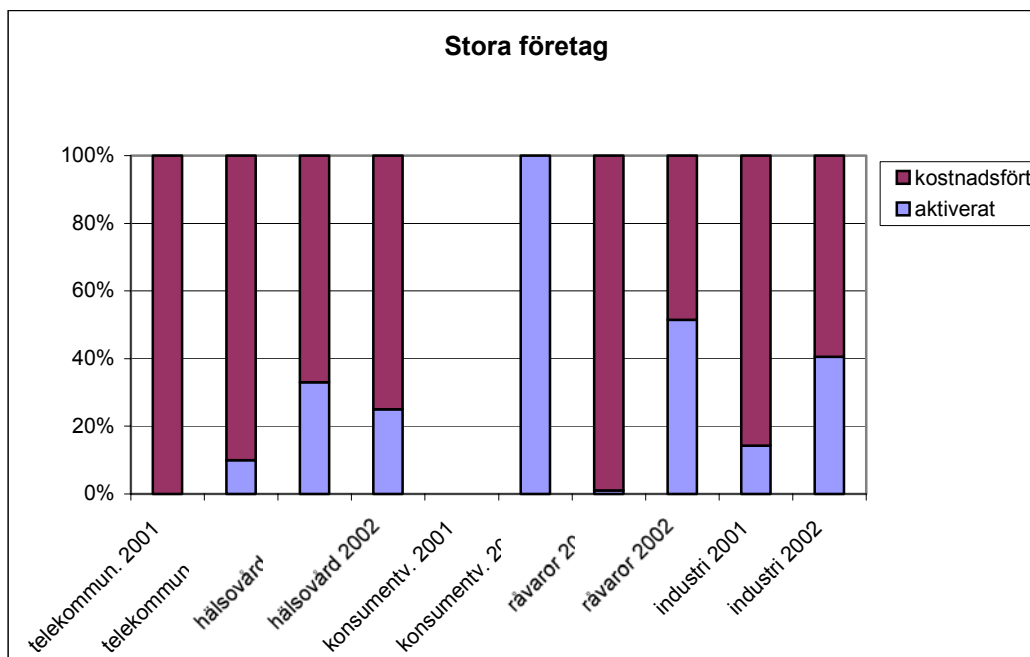

Diagram 3: Stora företags aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

I grupperingen stora företag finner vi att samtliga branscher ökat aktiveringen mellan åren med undantag för hälsovård. Konsument innehar inga FoU-utgifter år 2001 och under 2002 aktiverar företagen samtliga utgifter. Hälsovård däremot, minskar aktiveringen år 2002. Branschen råvaror går från nästan ingen aktivering år 2001 till att aktivera 50 procent av utvecklingsutgifterna.

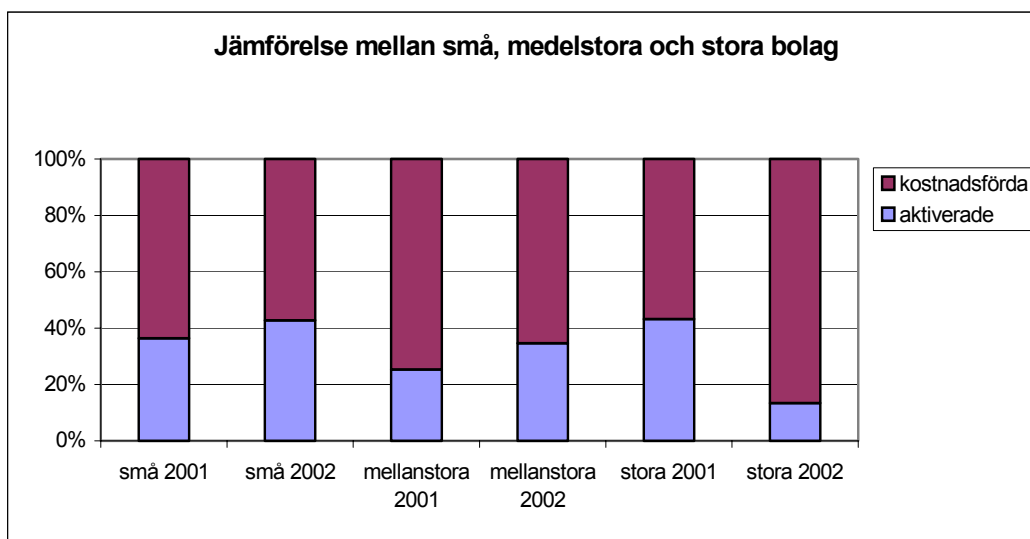

Diagram 4: Jämförelse mellan små, medelstora och stora bolag i hur de aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter år 2001 och 2002.

Små och mellanstora företag ökar sin aktivering mellan åren medan stora företag minskar sin aktivering från 40 procent till 15 procent. Små företag aktiverar mest med 35 respektive 45 procent.

4.1.2 Branschjämförelse baserad på soliditet

Nedanstående diagram jämför hur branscher, indelade efter företagens storlek på dess soliditet, aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter år 2001 och 2002. Vår företagsindelning är gjord enligt följande: låg soliditet ≤ 19 , medelstor 20 - 69 och hög soliditet ≥ 70 . Diagram 5 - 7 visar hur företag med låg, medelstor och hög soliditet aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter under 2001 och 2002 medan diagram 8 är en sammanställning av de olika kategorierna.

Antalet företag i genomsnitt i varje bransch och kategori är följande: låg (5), medelstor (72) samt hög soliditet (25). Låg: media 0,5, IT 1,5, finans 1, industri 2. Medelstor: media 3,5, tjänster 2, telekommunikation 4,5, IT 19,5, finans 4,5, hälsovård 6,5, konsumentvaror 4,5, råvaror 3, industri 24. Hög: telekommunikation 4,5, IT 6, finans 1,5, hälsovård 10,5, konsumentvaror 0,5, industri 2.

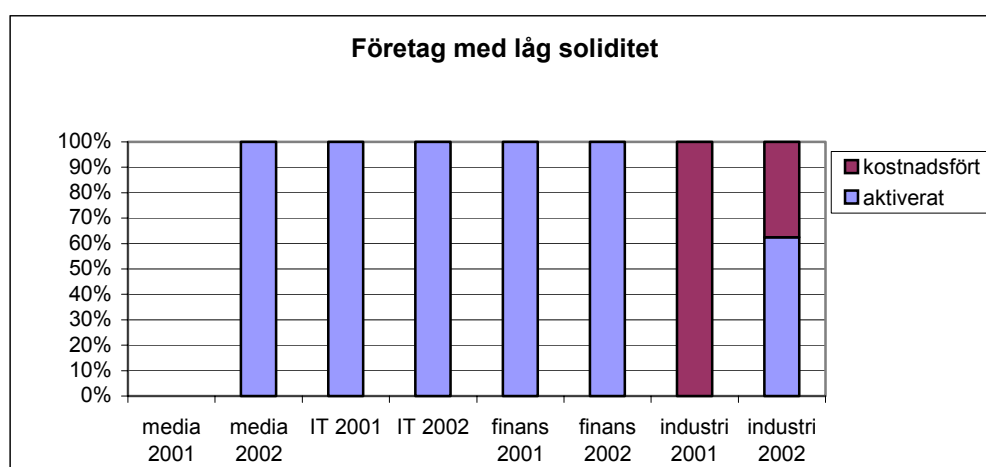

Diagram 5: Företag med låg soliditet och deras aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

I diagrammet ovan som beskriver företag med låg soliditet kan vi tydligt se att endast industribranschen kostnadsför FoU-utgifter. Under 2001 kostnadsfördes samtliga FoU-utgifter, men under 2002 minskade denna redovisningsmetod och de började aktivera allt mer. De övriga branscherna aktiverar samtliga utgifter. Det bör dock nämnas att varje bransch innefattas av få bolag.

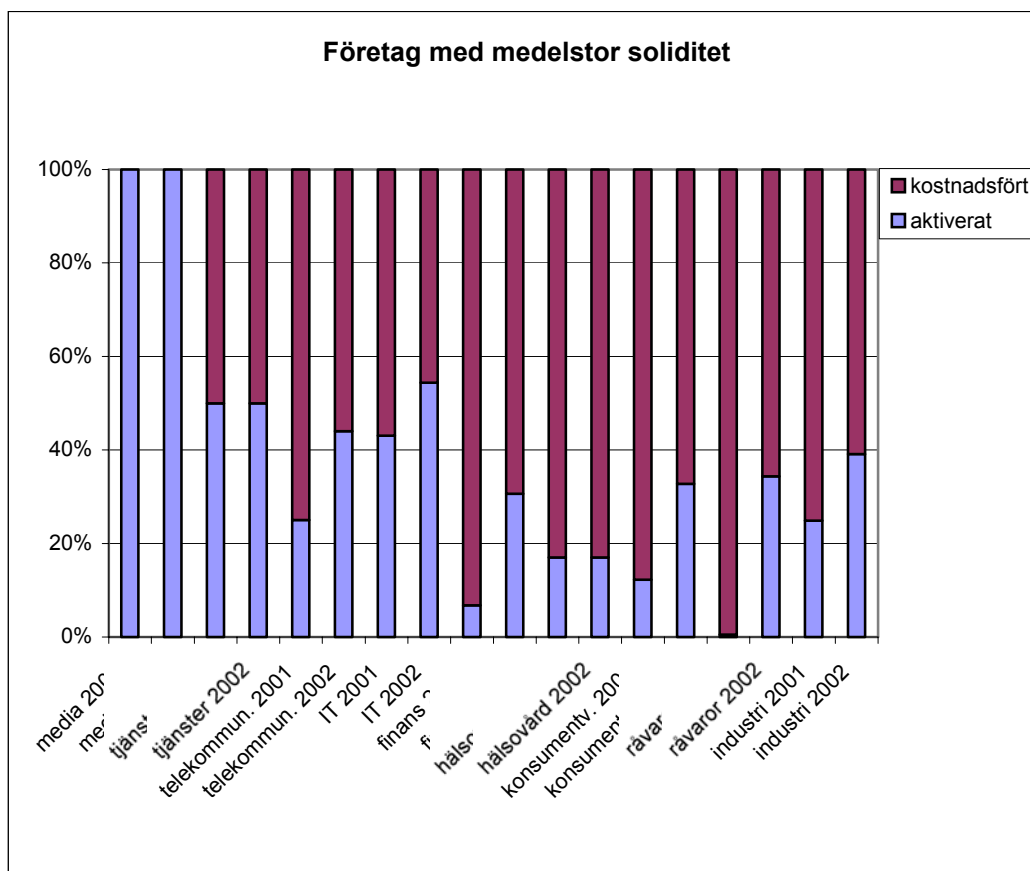

Diagram 6: Företag med medel soliditet och deras aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

Diagram 6 beskriver företag som har en medelstor soliditet och vad som är mest utmärkande är att de flesta branscher aktiverar mer under 2002 än under 2001, men överlag kostnadsför branscherna mer än vad de aktiverar. Mediabranschen aktiverar samtliga FoU-utgifter under både år 2001 och 2002. Råvarubranschen är den enda bransch som år 2001 kostnadsförde samtliga utgifter men började aktivera 35 procent av de totala FoU-utgifterna år 2002. Konsumentvarubranschen ökade aktiveringen med drygt 20 procent. De branscher som består av flest bolag är IT och industri och båda har ökat aktiveringen med ungefär 12 procent år 2002.

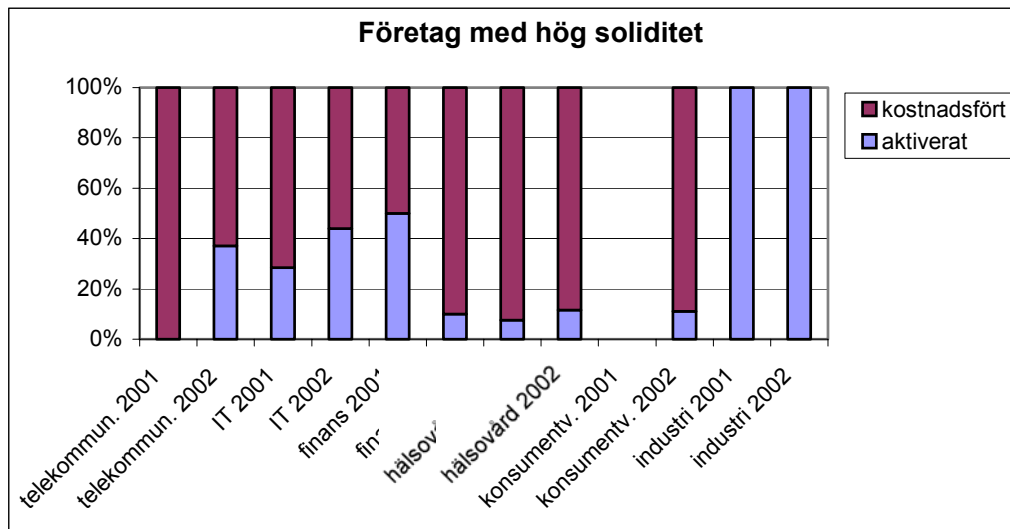

Diagram 7: Företag med hög soliditet och deras aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

Företag med hög soliditet kostnadsför den mesta delen av FoU-utgifterna, förutom företag i industribranschen som aktiverar samtliga utgifter under båda åren. IT-branschen har ökat medan finans har minskat aktiveringen under år 2002. En förändring som konsumentvarubranschen gjort är att de börjat redovisa vad de totala FoU-utgifterna uppgår till under år 2002.

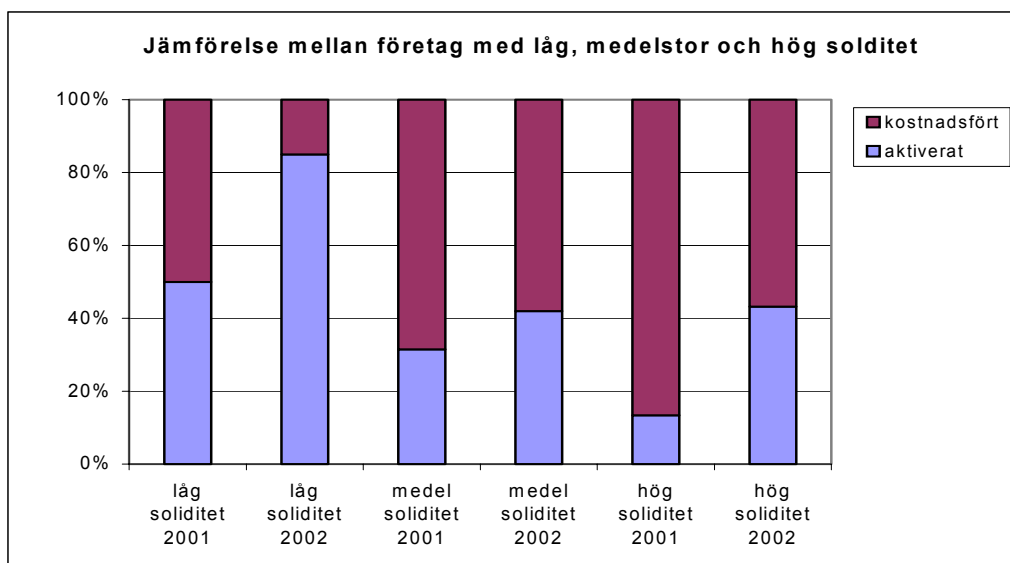

Diagram 8: Jämförelse mellan företag med låg, medel och hög soliditet i hur de aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter år 2001 och 2002.

I den totala sammanställningen där företag som har låg, medel och hög soliditet jämförs, kan vi se att den mest markanta förändringen är i företag som har låg soliditet. Denna grupp har börjat aktivera mycket mer än alla andra och dessutom aktiverar de mer än vad de kostnadsför. I de två andra kategorierna kan vi utläsa att år 2002 ökade aktiveringen av FoU-utgifterna, men inte tillnärmelsevis så mycket som för den förstnämnda kategorin.

4.1.3 Branschjämförelse baserad på FoU storlek

I detta underkapitel baseras branschjämförelsen på storleken av FoU i förhållande till företagets omsättning. Den indelning vi gjort är följande: liten andel FoU/omsättning $\leq 20\%$ och stor andel FoU/omsättning $\geq 21\%$ och detta åskådliggörs i diagram 8 – 9. Diagram 10 är en sammanställning av de två kategorierna.

Antalet företag i genomsnitt i varje bransch och kategori är följande: liten andel FoU (77), stor andel FoU (25). Liten andel FoU: media 3,5, tjänster 2, telekommunikation 5, IT 19,5, finans 7, hälsovård 7, konsumentvaror 4, råvaror 3, industri 26. Stor andel FoU: media 0,5, telekommunikation 4, IT 7,5, hälsovård 10, konsumentvaror 1, industri 2.

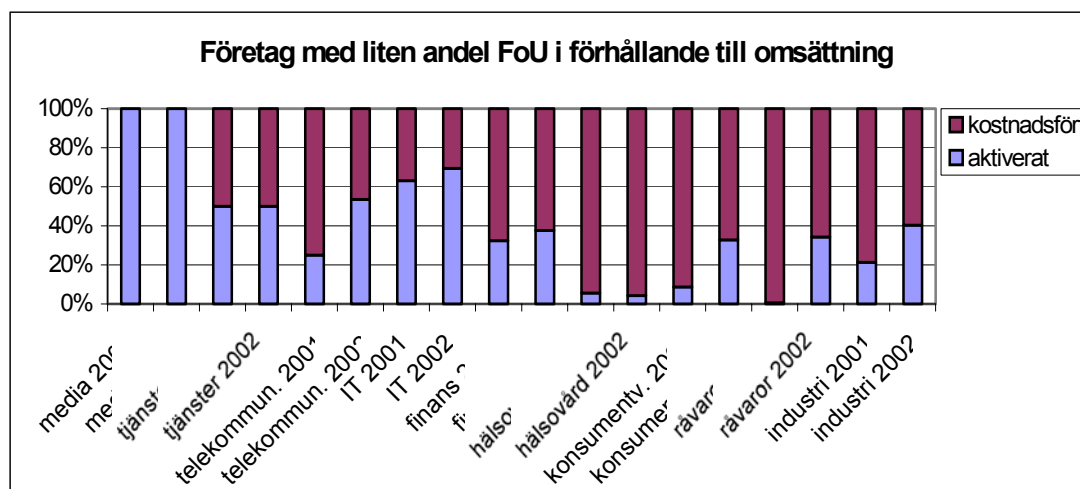

Diagram 9: Jämförelse mellan företag med liten andel FoU i förhållande till omsättning i hur de aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

I kategorin liten andel, har sex av nio branscher ökat aktiveringen 2002 jämfört med 2001. Den enda bransch som aktiverar allt är media. Den bransch som utgörs av flest bolag är IT-branschen och det mest anmärkningsvärda är att de aktiverar mest av alla branscher, förutom media. Den bransch som aktiverar minst är hälsovård, de kostnadsför nästan alla sina FoU-utgifter. Sammanfattningsvis visar diagrammet att de flesta branscher kostnadsför mer än vad de aktiverar.

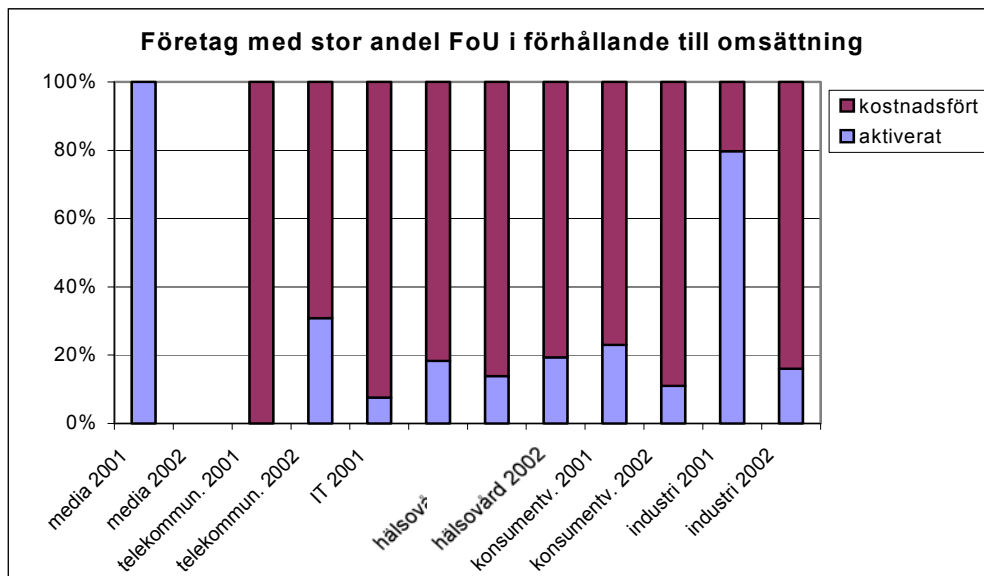

Diagram 10: Jämförelse mellan företag med stor andel FoU i förhållande till omsättning i hur de aktiverar samt kostnadsför FoU-utgifter år 2001 och 2002, indelade i branscher.

De branscher som ökat aktiveringen år 2002 är telekommunikation, IT samt hälsovård. Konsumentvaru- och industribranschen har minskat aktiveringen år 2002 medan mediabranschen inte haft några FoU-utgifter 2002. Industribranschen aktiverar 65 procent mindre år 2002. År 2002 aktiverar ingen bransch mer än 15 – 20 procent av totala FoU-utgifterna.

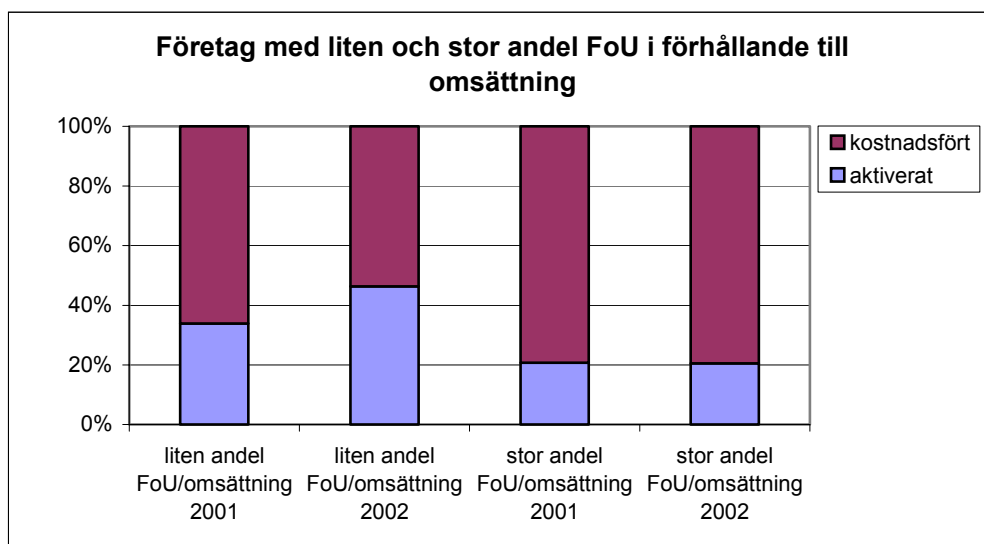

Diagram 11: Jämförelse mellan företag med liten och stor andel FoU i förhållande till omsättning och deras aktiverade samt kostnadsförda FoU-utgifter år 2001 och 2002.

Utifrån diagrammet kan det utläsas att företag som har en liten andel FoU i förhållande till sin omsättning aktiverar mer både år 2001 och 2002 än de företag som har en stor andel FoU. De med en stor andel FoU aktiverar ungefär 20 procent både år 2001 och 2002, medan de med en liten andel aktiverar ungefär 35 procent år 2001 och 45 procent år 2002.

4.1.4 Jämförelse mellan branscher

Diagrammet nedan visar en jämförelse mellan de olika branscherna baserat på hur företagen inom varje bransch har redovisat sina FoU-utgifter i procent. Antalet företag i de olika branscherna är: media 4, tjänster 2, telekommunikation 9, IT 27, finans 7, konsumentvaror 5, råvaror 3, hälsovård 17 och industri 28.

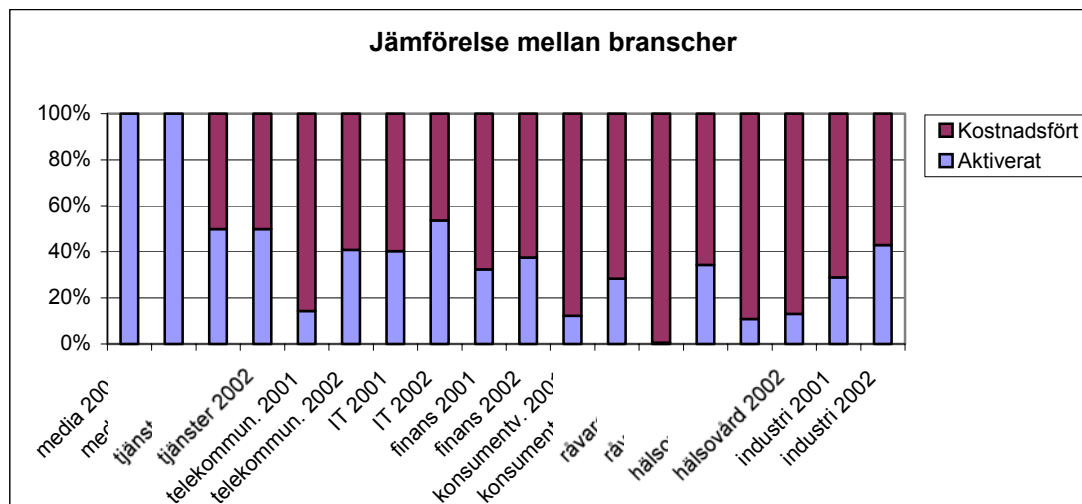

Diagram 12: En jämförelse mellan branscher år 2001 och 2002 vad beträffar hur mycket av de totala FoU-utgifterna som aktiveras samt kostnadsförs.

Den enda branschen som enbart aktiverar sina utvecklingsutgifter är media. Branschen tjänster visar ingen förändring och hälsovård en knapp ökning gällande redovisningen av FoU mellan åren. Alla övriga branscher ökar sin aktivering mellan år 2001 och 2002. Branschen råvaror utmärker sig genom att inte aktivera något år 2001 för att sedan år 2002 aktivera ca 35 procent av sina totala FoU-utgifter. Telekommunikation ökade också sin aktivering med ungefär 25 % mellan åren. De resterande branscherna ökade 1 – 15 procentenheter.

I tabell 1 visas de totala FoU-utgifterna i Mkr per bransch och år 2001/2002 samt hur många företag som ingår i varje bransch.

<i>Bransch</i>	<i>Total FoU-utgifter i Mkr 2001/2002</i>	<i>Antal företag</i>
Media & Underhållning	70/19	4
Tjänster	47/97	2
Telekommunikation	40 897/32 684	9
IT	2 1216/2 221	27
Finans	626/461	7
Konsumentvaror	44/204	5
Råvaror	216/243	3
Hälsovård	2 911/3 188	17
Industri	5 153/4 399	28

Tabell 1: Branschernas totala FoU-utgifter år 2001/2002 och ingående antal företag i varje bransch.

Telekommunikation har totalt högst summa FoU-utgifter av samtliga branscher medan tjänster och media har den lägsta summan. De branscherna som ökar sina utgifter år 2002 jämfört med år 2001 är industri, hälsovård, konsumentvaror och tjänster. Resterande branscher minskar sina utgifter år 2002. Industri och IT-branschen innehar flest företag, 28 respektive 27 stycken, och tjänster har lägst antal, två stycken.

5. Analys

I kapitlet kommer vi att analysera uppgifterna i empirin med hjälp av den teoretiska referensramen. Vi kommer att lägga tyngdpunkten på de branscher som innehar flest företag och de branscher som är mest utmärkande i jämförelse med övriga branscher.

5.1 Immateriella tillgångar

För att ett företag skall kunna benämna en resurs som en tillgång krävs det enligt Redovisningsrådet att företaget har kontroll över den samt att den skall ge ekonomiska fördelar i framtiden. Uppfylls dessa kriterier skall den tas upp på balansräkningen. Immateriella tillgångar är svårare att precisera eftersom de är ickemonetära och är utan fysisk substans. För att kunna kännetecknas som en immateriell tillgång måste det vara sannolikt att den kommer att ge framtida ekonomiska fördelar.

Då det för företag inte är enkelt att avgöra om utgiften kommer leda till ekonomiska fördelar i framtiden väljer en del bolag att kostnadsföra utgiften istället för att aktivera den. Enligt forskarna Tollington och Liu är detta ett problem då mycket av den finansiella styrkan i ett företag ofta utgörs av forskning och humankapital. I vår empiriska studie har det framkommit att de företag som innehar mest FoU-utgifter återfinns i branscher såsom hälsovård, telekommunikation och industri. Det går att utläsa att de, tillsammans med de övriga branscherna, kostnadsför mer än hälften av sina FoU-utgifter. Det anmärkningsvärda är att hälsovård, en utav branscherna som innehar mest FoU-utgifter, aktiverar minst både år 2001 och 2002. Den aktiverade FoU utgiften uppgår endast till drygt 10 %. Tollingtons och Lius resonemang om att läkemedelsföretag anammar försiktighetsprincipen och redovisar FoU-utgifter som kostnader styrks därmed då vi fått fram att många bolag inom hälsovårdsbranschen är just läkemedelsföretag. Vidare menar Tollington och Liu att det behövs klarare gränser för vad som får kännetecknas som en immateriell tillgång. Efter införandet av RR 15 år 2002 framkommer det av empirin att det skett en ökning av aktiveringsgraden, då sju av nio branscher börjat aktivera mer än vad de gjort under år 2001.

5.2 Forskning och utveckling

5.2.1 Aktivering

Enligt ÅRL kunde stora och börsnoterade företag fram till år 2001 välja om de ville kostnadsföra eller aktivera sina FoU-utgifter. Som nämnts tidigare har Redovisningsrådet försökt att styra upp reglerna kring forskning och utveckling i och med införandet av RR 15. Från och med år 2002 måste bolagen ta ställning till om FoU utgiften skall aktiveras eller kostnadsföras. Om utgiften uppfyller de kriterierna enligt punkt 45 i RR 15 skall utgiften aktiveras, i annat fall gäller kostnadsföring. Trots denna nya redovisningsprincip går åsikterna isär om en FoU utgift skall redovisas som en tillgång eller som en kostnad. Hendriksen menar att aktivering är att föredra eftersom de avskrivningar som följer vid aktivering stämmer väl överens med matchningsprincipen. I vår studie har det framkommit att främst IT-branschen, inom företag, med liten FoU i förhållande till omsättning, redovisar i enlighet med

Hendriksens synsätt. De aktiverar ungefär 70 procent av de totala FoU-utgifterna år 2002 och drygt 60 procent 2001.

Anmärkningsvärt vid studerandet av resultatet i vår undersökning är att IT-branschen, i kategorin stor andel FoU i förhållande till sin omsättning, har mycket lite FoU-utgifter som är aktiverade. Endast fem procent av FoU-utgifterna är aktiverade 2002. I en studie som gjorts i USA har det framkommit att mindre än 15 procent av alla produktutvecklingsprojekt blivit en framgång på den kommersiella marknaden. Utav detta resultat kan det därför dras en slutsats beträffande IT-branschens sätt att redovisa FoU-utgifter. Då de företag med stor andel FoU sannolikt har många fler utvecklingsprojekt på gång gör att de i enlighet med den amerikanska studien anser att många av projekten aldrig blir någon framgång på den kommersiella marknaden.

Deras val att kostnadsföra den övervägande delen av FoU-utgifterna blir därför det mest naturliga valet enligt försiktighetsprincipen. Däremot har de som satsat lite resurser på FoU, och sannolikt har färre antal utvecklingsprojekt förmodligen en större förhoppning att fler projekt procentuellt sätt blir framgångar. Därmed väljer de att aktivera största delen av FoU-utgifterna. Detta resonemang stämmer också väl överens med det sammanfattande diagrammet. De företagen med en liten andel FoU aktiverar mer under 2002 än 2001. Vidare aktiverar de drygt 25 procent mer än de med en stor andel FoU 2002. I IT-branschen ser vi samma mönster som i soliditetskategorin. De har även i denna kategori en hög aktivering, som varierar mellan 40 – 60 procent, i jämförelse med andra branscher. IT-branschens redovisningssätt bekräftas också genom Elliots argument om att FoU måste anses vara en investering för bolaget och får inte enbart ses som en kostnad.

Andra branscher som följer IT-branschens mönster inom andelskategorin, är telekommunikation och industri. Inom telekommunikation, i kategorin liten andel FoU, aktiverar de ungefär 55 procent av sina totala FoU-utgifter 2002. På ett år är det en ökning med drygt 30 procent. I kategorin stor andel aktiverar de endast 30 procent år 2002, vilket är en ökning från 2001 då de enbart använt sig av kostnadsföring. Industribranschen har även ökat sin aktivering från 2001 till 2002 i kategorin liten andel. Liksom i många av de andra branscherna har aktiveringen minskat i kategorin stor andel. Avvikande är emellertid att de hade aktiverat mycket mer under 2001 än 2002. Det bör tas i beaktning att branschen endast innefattar tre bolag.

Att branscher aktiverar mycket FoU kan också kopplas till kategorin små, medelstora och stora företag samt de med låg, medel och hög soliditet. I omsättningskategorin går det att utläsa att industribranschens aktivering stegvis sjunker, ju större företaget är. I kategorin små företag aktiverades ungefär 55 procent och i stora företag aktiverades 40 procent. Detsamma gäller för finansbranschen, där de aktiverade FoU-utgifterna minskat med cirka 30 procentenheter under 2002 i jämförelse mellan små och medelstora företag. Industribranschen har dock inte minskat sin aktivering lika mycket, dock sker ingen minskning ju högre soliditet företaget har, snarare en ökning.

En bransch som inte nämnts tidigare men som i hög grad skiljer sig åt är media. Media är den bransch som satsar minst på forskning och utveckling, men aktiverar samtliga FoU-utgifter.

Efter RR 15: s införande framgår det i vår empiri att många branscher ökat sin aktivering år 2002, upp till ungefär 50 procent som högst. Detta visar att bolagen följer Redovisningsrådets rekommendation samt att de redovisar i enlighet med matchningsprincipen. Genom att RR 15 införts och fler bolag aktiverar blir bolagen enligt investerare mer jämförbara menar Chambers. Han anser att avsaknaden av att inte aktivera FoU-utgifter gjort det svårt att jämföra forskningsintensiva bolag med de bolag som inte investerar mycket pengar i FoU, eftersom FoU intensiva bolag är i större behov av utomstående kapital.

5.2.2 Kostnadsföring

Att enbart kostnadsföra FoU-utgifter kan enligt Solomon bero på att företagen är osäkra på om utgifterna kommer att generera framtida ekonomiska fördelar. Han menar också att detta är orsaken till att kostnadsföring mer eller mindre uteslutande används i USA. En bransch som i högre grad än andra väljer kostnadsföring är hälsovårdsbranschen. I samtliga studerade kategorier kostnadsför de mest av alla branscher och ser vi till den totala sammanställningen aktiverar de endast 10 procent båda åren. Att hälsovårdsbranschen kostnadsför mer än andra kan bero på att som den tidigare nämnda amerikanska studien visade, blir mindre än två procent av nya produktidéer framgångar. Varför denna bransch förordar kostnadsföring kan också hänföras till Hawkins resonemang. Han menar att en del företag kan vara rädda för framtida nedskrivningar och inte vill avvika från hur andra bolag inom branschen redovisar.

De övriga branscherna såsom finans, konsumentvaror och telekommunikation kostnadsför den största delen av sina FoU-utgifter även om aktiveringen som nämnts tidigare ökat år 2002. Ytterligare en orsak till att de väljer kostnadsföring kan bero på att det enligt Hawkins finns en osäkerhet huruvida den ofärdiga produktens verkliga värde sträcker sig ända till lanseringstidpunkten. Även Schroeders antaganden kan ligga bakom deras redovisningsval då också han föredrar kostnadsföring jämte aktivering. Enligt honom är det ofta en subjektiv bedömning bakom avgörandet huruvida FoU utgiften kommer att ge framtida ekonomiska fördelar. Att använda aktivering i en för hög utsträckning gör att redovisningen strider mot principen rättvisande bild.

Som vi tidigare nämnt finns det ett mönster när företag aktiverar samt kostnadsför. I tabellerna kan vi utläsa att ju mer ett bolag omsätter desto mer FoU-utgifter kostnadsförs. Detta syns i den totala sammanställningen samt i de specifika branscherna industri-, finans- samt telekommunikation. Mönstret kan även utläsas i företag med stor och liten andel FoU. Företag med en stor andel kostnadsför mer än de företagen med liten andel.

Företag har också en viss upplysningsplikt enligt RR 15 och måste i årsredovisningen upplysa om vad de totala FoU-utgifterna uppgått till. I vår undersökning framkom att 125 utav 289 börsföretag redovisade att de har FoU-utgifter. Av dessa 125, var det endast 23 stycken som inte redovisade vad deras FoU-utgifter uppgått till, vilket visar att många följer upplysningsplikten enligt RR 15. Genom att många bolag uppfyller upplysningsplikten får företagets intressenter en mer rättvisande bild av verksamheten och det blir lättare att göra jämförelser bolagen emellan.

5.3 Redovisningsbeslut

Enligt agentteorin uppstår en konflikt mellan aktieägarna och företagsledningen då de oftast har olika intressen och mål. Det grundläggande antagandet är att en företagsledning i många fall vill uppnå ett så högt resultat som möjligt, då deras belöning ofta är knuten till resultatet. I och med detta faktum är det troligt att företagsledningen har ett större intresse av att aktivera FoU-utgifter då detta till en början påverkar företagets resultat positivt. Om vi ser till exempelvis IT- och industribranschen aktiverar de, som tidigare nämnts, en stor del av FoU-utgifterna i alla kategorier. Deras redovisningsval kan bero på att de vill öka resultatet genom att aktivera så mycket som möjligt i enlighet med det opportunistiska synsättet. De lägger dessutom ned mycket pengar på FoU, vilket gör att deras redovisningsval kan påverka om det slutliga resultatet skall bli bättre eller sämre. Företag med låg soliditet tenderar också att redovisa enligt det optimistiska synsättet. Detta kan bero på att de vill uppväga den dåliga betalningsförmågan på lång sikt med ett bättre resultat, vilket en aktivering medför.

Valet i att aktivera eller kostnadsföra påverkar inte resultatet i lika stor utsträckning för de företagen med en liten andel FoU i jämförelse med dem som har stor andel. Anledningen till att de företagen med en liten andel aktiverar mer än de med stor andel stämmer därför inte överens med det resonemang som förts gällande IT- eller industribranschen. Deras agerande med att aktivera trots att de inte har mycket FoU-utgifter styrks genom Chambers uttalande. Han påstår att en företagsledares privata ekonomiska ställning inte kan påverkas i någon större utsträckning även om denne har valfrihet att redovisa på det ena eller andra sättet. I denna fråga får Chambers medhåll av Dhaliwal som menar att de redovisningsval som görs är beroende av företagets allmänna policy.

Vidare har det i tidigare forskning framkommit att stora företag hellre kostnadsför än aktiverar FoU, vilket också överensstämmer med vårt empiriska resultat. Det kan tänkas att ju större omsättning ett företag har desto mer använder de sig av försiktighetsprincipen. En förklaring till att de nu kostnadsför är att de tidigare aktiverat FoU-utgifter som blivit för högt värderade, vilket genererat till kraftiga nedskrivningar. En annan orsak kan vara att de kostnadsför så länge de har en gynnsam resultatutveckling.

I en studie påvisar Dhaliwal att snabbväxande företag och små företag ofta väljer aktivering beroende på att de inte vill att resultatet skall fluktuera för mycket mellan åren. Denna studie kan bekräftas genom de resultat vi fått fram år 2002. Små bolag aktiverar ungefär 10 procentenheter mer än mellanstora bolag och cirka 30 procentenheter mer än stora bolag. I samma undersökning säger han att bolag med låg soliditet också väljer att främst aktivera, vilket även framgår av diagrammen i vår undersökning. Då vi tidigare nämnt att soliditeten visar företagets betalningsförmåga på lång sikt vill företag, enligt Dhaliwal, aktivera för att klara konjunktursvängningar. Ju lägre soliditet företagen har desto mer aktiveras. I vår undersökning har vi inte kunnat se några generella mönster i hur företag redovisar då de har låg eller hög soliditet. IT-branschen följer Dhaliwals synsätt medan exempelvis industribranschen går i motsatt riktning. En tolkning till det kan vara att bolagen endast innehar utvecklingsutgifter som måste aktiveras enligt RR 15.

5.4 Sammanfattning

Avslutningsvis kan vi säga att ett mönster bland alla branscher är att sedan RR 15 infördes har i princip alla branscher ökat sin aktivering i jämförelse mot 2001. Vid analys av företagens årsredovisningar framkom att de på ett mer utförligt sätt lämnat information om vad de totala FoU-utgifterna uppgått till 2002 jämfört med året innan. Några branscher är mer utmärkande än andra beroende på att de har en hög respektive låg aktivering. Utav de branscher som innehåller mycket FoU-utgifter kostnadsför hälsovård mycket mer än övriga branscher, medan IT-, industri- och telekommunikation föredrar aktivering. Telekommunikation har ökat sin aktivering avsevärt från år 2001 till 2002, medan de andra ökat mer måttligt. Bland de branscher som ägnar sig mindre åt FoU, återfinns mediabranschen. Denna bransch aktiverar endast. Tjänstebranschen aktiverar även de en stor del, men någon skillnad från 2001 till 2002 finns inte. Finans har ökat sin aktivering ytterst lite från 2001 medan konsumentvaror ökat aktiveringen med cirka 18 procentenheter. Från att inte aktivera någonting 2001 börjar råvarubranchen aktivera ungefär 35 procent av de totala FoU-utgifterna.

6. Slutsats

Vi ämnar i detta kapitel att presentera de slutsatser som vi har dragit utifrån vår undersökning. Slutsatserna besvarar vår forskningsfråga och tillhörande underfrågor. Vidare redovisas egna reflektioner och vi avslutar med förslag till fortsatt forskning.

6.1 Slutsatser

- *Finns det några systematiska mönster i företag och mellan olika branscher vid redovisning av FoU-utgifter?*

Undersökningen visar att flertalet branscher har en kombination av aktivering och kostnadsföring. Bland dessa branscher återfinns bland annat IT, industri och telekommunikation, som samtidigt har flest antal företag representerade i vår undersökning. Det finns dock en bransch som enbart aktiverar, nämligen media. Påpekas bör dock att denna bransch endast består av fyra bolag och att det naturligtvis kan finnas mediaföretag som trots att de inte anger att de har någon FoU kostnadsför. Vidare vad gäller kostnadsföring finns det även här en bransch som skiljer sig åt och som i jämförelse med andra, har en betydligt högre kostnadsföringsgrad. Denna bransch är hälsovård med cirka 90 procents kostnadsföring båda åren.

Som kan utläsas av diagrammen finns det inga tydliga systematiska mönster utan de flesta branscher både aktiverar samt kostnadsför ungefär samma procentuella andel. I nedanstående underfrågor får vi även svar på om det finns några faktorer som ytterligare påverkar branschföretagens aktivering kontra kostnadsföring.

- *Har företagets storlek någon betydelse för sättet att redovisa FoU-utgifter?*

Vid en närmare granskning kan vi se att företagets storlek har betydelse vad gäller redovisningen. Stora företag tenderar att ha en lägre aktivering än små och medelstora företag och det sker en gradvis aktiveringsminskning ju större företaget är. Små företag aktiverar ungefär 55 procent jämfört med stora som aktiverar 40 procent. Specifika branscher som finans och industri följer detta mönster och minskar aktiveringen då företagen växer.

- *Har storleken på företagets soliditet en effekt på vald redovisningsmetod gällande FoU-utgifter?*

Även soliditeten påverkar redovisningsmetoden där en del branscher väljer att redovisa FoU-utgifter enligt Dhaliwals optimistiska synsätt. Dessa företag med låg soliditet vill uppväga den dåliga betalningsförmågan på lång sikt med att visa ett bättre resultat och föredrar aktivering före kostnadsföring. Här finner vi IT-branschen som är representerade med ett stort antal företag i samtliga kategorier och som minskar aktiveringen när soliditeten ökar. Det finns dock även branscher som går emot detta synsätt och ökar sin aktivering med en hög soliditet. Som exempel kan nämnas industribranschen. Generellt kan vi inte se något redovisningsmönster vid en ökad alternativt minskad soliditet.

- *Är det någon skillnad i företagens tillvägagångssätt att redovisa FoU-utgifter när de har liten eller stor andel FoU i förhållande till omsättning?*

Av de företag som finns representerade i undersökningen, och som återfinns i båda kategorierna, kan vi se ett tydligt mönster att flertalet företag minskar sin aktivering när andelen FoU i förhållande till omsättningen ökar. Minskningen varierar mellan 45 och 15 procentenheter. Av de studerade branscherna är det endast hälsovård som avviker och går i motsatt riktning.

- *Har det blivit någon skillnad i sättet att redovisa FoU-utgifter sedan RR 15 infördes.*

I vår studie framgår det tydligt att de flesta branscher börjat aktivera FoU i högre utsträckning än tidigare. Enbart media- och tjänstebranscherna uppvisar en lika hög aktiveringsgrad mellan åren. Ingen bransch minskar sin aktivering, dock börjar råvarubranschen för första gången aktivera sina utgifter. Det går inte att säkerställa att RR 15 är huvudskälet till en ökad aktivering, men då det inte längre finns samma valfrihet som tidigare tror vi att den påverkat redovisningen.

6.2 Egna reflektioner

Förutom de faktorer som vi i vår undersökning valt att belysa och som på ett eller annat sätt kan påverka ett företags redovisningsval beträffande FoU-utgifter, finns det enligt oss en mängd andra parametrar som också påverkar. Att företag följer nya regler såsom RR 15 är naturligt men de influeras också av en mängd andra omvärldsfaktorer såsom exempelvis konjunktursvängningar och konkurrenser.

Så som det nämnts i analysen tenderar företag att använda sig av ett opportunistiskt synsätt i lågkonjunkturer vilket gör att de enligt oss vill förbättra ett dåligt resultat med att öka sin aktivering. Följaktligen tror vi att företag försöker att i den mån det är möjligt kringgå lagar och förordningar och därigenom visa önskad verksamhetsbild. Företag påverkas också av hur företag i samma bransch väljer att redovisa sitt resultat, som exempel kan hälsovårdsbranschen nämnas. Företagen i denna bransch uppvisar liknande aktiverings- respektive kostnadsgrad. Vi tror inte att bolag i någon större utsträckning vågar skilja sig från sina branschkollegor då detta kan uppfattas som negativt av företags intressenter.

Vidare anser vi att redovisningsstrategier också påverkas av i vilket stadie i utvecklingsfasen ett projekt befinner sig i. I början av ett projekt och innan företagen vet om ett projekt kommer att generera framtida intäkter väljer många företag att vänta med en aktivering. Vi tror dock att det finns skillnader mellan företag och branscher i vilket stadie en aktivering sker. En del företag föredrar att aktivera utvecklingsutgifter tidigt i ett projekt medan andra väntar till dess att de blir tvungna dvs. de agerar i enlighet med försiktighetsprincipen.

Det finns också faktorer som vi förmodar kan påverka, såsom rädslan för stora nedskrivningar. Enligt RR 15 måste företag skriva ned sina immateriella tillgångar om det redovisade värdet på tillgången understiger återvinningsvärdet. Om bolag balanserat FoU-utgifter i hög grad och vid senare tillfälle varit tvungna att göra

nedskrivningar, tror vi detta kan påverka deras vilja att aktivera tidigt i ett projekt. Detta beror på att de inte vill ha oförutsedda kostnader i framtiden, som frambringats genom en allt för hög aktivering.

Slutligen anser vi att RR 15 har ökat möjligheten att skapa en mer tillförlitlig samt rättvisande bild av företagen, då företag har mindre valfrihet i hur de skall aktivera respektive kostnadsföra FoU-utgifter. Resultatet är att det idag är enklare för intressenterna att göra jämförelser bolag emellan. Vi anser emellertid att RR 15 fortfarande möjliggör subjektiva bedömningar då rekommendationen inte är tillräckligt precis i när FoU-utgifter skall balanseras eller kostnadsföras.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

En fördjupad studie om huruvida RR 15 har lyckats att förbättra redovisningen av FoU eller inte skulle vara en intressant inriktning. Säkerligen har redovisare, företagsledare och revisorer mycket att säga om rekommendationen. Ett annat intressant område skulle vara att gå närmare in på de branscher där investering i FoU är som mest frekvent, till exempel telekommunikations- och industribranschen. I de branscherna skulle en utredning, förslagsvis kring de gränsdragningar som företagen måste göra mellan aktiverad och kostnadsförd utvecklingsutgift, varit mycket intressant att läsa.

Det hade också varit intressant att veta hur onoterade företag redovisar FoU-utgifter eftersom de inte behöver tillämpa RR 15. Kanske finns det även här ett mönster kring hur de olika branschernas redovisar FoU-utgifter. Vi skulle också gärna vilja veta hur det egentligen blev med de aktiverade utvecklingsutgifterna hos de företagen som ingick i vår undersökning. Blev företagen tvungna att skriva ned dem eller behöll tillgångarna sitt bokförda värde fram tills de var helt avskrivna. En koppling mellan börsvärdet och företags redovisningar av FoU har förekommit mycket i amerikansk forskning men hur ser fenomenet ut i Sverige? Det finns också ett intresse av att veta om företagsledares belöningsystem påverkar deras redovisning av FoU-utgifter.

7. Källförteckning

Elektronisk information:

Frank, S. (2003-01-15). *R&D expenditure and personell in Europe: 1999-2001*. Statistics in focus. URL <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>

Social Science Research Network [online]. Chambers, Dennis, Ross, Jennings och Robert.B, Thompson II, "Evidence on the usefulness of capitalizing and amortizing research and development costs." (2000)

www.iasb.org.uk. 2003-04-04

Information från föreläsningar:

D-kurs i externredovisning. Föreläsare: Jan Marton: 2003-01-27

Litteratur:

Andersen, Ib. *Den uppenbara verkligheten*. (Lund: Studentlitteratur, 1998)

Anthony, Robert N, och Vijay, Govindarajan. *Management Control System*. (Singapore: The McGraw-Hill Companies, Inc. 2001)

Arbnor, Ingeman och Björn, Bjerke. *Företagsekonomisk metodlära*. (Lund: Studentlitteratur, 1994)

Backman, Jarl. *Rapporter och uppsatser*, (Lund: Studentlitteratur, 1998)

Baldvinsdottir, Gudrun Heidur. *Management accounting and the institutional of trust*. (Kungälv: Grafikerna Livrena, 2001)

Choi, Frederick D S. *International accounting and finance handbook*. (New York: John Wiley & Sons Inc. 1997)

Dahmström, Karin. *Från datainsamling till rapport*. (Lund: Studentlitteratur, 1998)

Elliot, Barry och Jamie, Elliot. *Financial accounting, reporting and analysis*. (Essex: Pearson education, 2000)

FAR. (2002). *FARs samlingsvolym 2002*. Stockholm: Far Förlag AB

Hendriksen, Eldon S, *Accounting Theory*. (Illinois: Richard D. Irwin Inc, 1982)

Halvorsen, Knut. *Samhällsvetenskaplig metod*. (Lund: Studentlitteratur, 1992)

Hawkins, David F. *Financial reporting practices of corporations*. (Homewood: Dow Jones-Irving Inc. 1973)

Hellevik, Ottar, *Forskningsmetoder i sociologi och statsvetenskap*. (Södra Sandby: Natur och kultur, 1990)

Holme, Idar M och Bernt, Solvang. *Forskningsmetodik*. (Lund: Studentlitteratur, 1991)

Lönnqvist, Rune. *Årsredovisning i aktiebolag och koncerner*. (Lund: Studentlitteratur, 1998)

Schroeder, Richard G och W Clark, Myrtle. *Accounting theory – text and readings*. (New York: John Wiley & Sons, 1998)

Smith, Dag. *Redovisningens språk*. (Lund: Studentlitteratur, 2000)

Solomon, David. Making accounting policy – the quest for credibility in financial reporting. (Oxford: University Press, 1986)

Statement of financial accounting standard No 2 (SFAS 2): Accounting for research and development costs, 1974.

Tidningar:

Hellbom, Ola. ”EU tvingar börsföretagen att ändra sin redovisning”, *Dagens Industri*, 15 juni 2000

Holmberg, Martin, M, Olsson och A, Wiklund, ”Varannan Svensk misstror börsen GP Sifo visar att skandalerna i USA ökat skepsisen - men sparandet ökar”, *Göteborgs-Posten*, 17 augusti, 2002

Läkemedels- och telebranschen satsar mest på forskning. (2001, 14 februari). *TT*.

Tideström, K. ”Storföretagen krymper anslagen till forskning”, *Dagens Nyheter*, 13 mars, 2003.

Tidskrifter:

Chambers, Dennis., R, Jennings., and R.B, Thompson II. ”Managerial Discretion and Accounting for Research and Development Costs.” *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 18 (2003)

Dhaliwal, Dan.S., and W.G, Heninger. “The investment opportunity set and capitalization versus expensing methods of accounting choice.” *Accounting & Finance*, 39 (1999)

Edlund, Carina, och J, Kyrö. Nyheter inför bokslutet 2002. *Balans* nr 11 (2002).

Entwistle, Gary M. Exploring the R&D disclosure environment. *Accounting Horizons*, 13 (1999)

Holmquist, Bengt, och Å, Johansson. Akademikernas inverkan på rekommendationen har varit för stor. *Balans* nr 12 (2002).

Nytt sätt att redovisa kostnad för forskning kan förbättra bokslut. (2002, 5 februari). *Dagens Medicin*.

Singer, Frank A. "Accounting is a Matter of Taste." *Accounting Review*, 37 (1962)

Tollington, Tony och Jonathan Liu, "When is an asset not an asset?" *Management Decision*, 36 (1998)

Årsredovisningar:

Affärsstrategerna

Alfa Laval

All Cards Service Center

Anoto Group

Atlas Copco

Audiodev

Axis

Ballingslöv

Beijer Electronics

Biacore

BioGaia

Bioinvent

Biolin

Biophausia

Biora

Boliden

Boss Media

Brio

Capio

Cardo

Cherryföretagen

CTT Systems

Cybercom

Daydream

Diamyd Medical

Digital Vision

Duroc

Electrolux

Elekta

Eniro

Ericsson

Fingerprint

Framfab

Frango

Gambro

Getinge

Geveko

Gunnebo
Hexagon
HL Display
Höganäs
IBS
IFS
Industrivärden
Intellecta
Intentia
Jeeves
Karo Bio
Karolin Machine Tool
Kinnevik
LGP Telecom Holding
Micronic Laser Systems
Midway
Modern Times Group
Modul 1 Data
MTV Produktion
Multiq
Munters
Net Insight
Nolato
Nordnet
Observer
OM
Opcon
ORC Software
Ortivus
Perbio Science
Pergo
Precise Biometrics
Pricer
Proact IT Group
Protect Data
Pyrosequencing
Readsoft
Resco
SAAB
Sandvik
SCA
Scania
Semcon
Senea
Sensys Traffic
Sigma
Sintercast
Skanditek
Skanska

Studsvik
Switchcore
Teleca
Telelogic
Teligent
Trelleborg
Trio
Tripep
Turn IT
Utfors
Westergyllen
VGB
Viking Telecom
Vitrolife
Volvo
Xpon Card

Bilaga 1: Företagsurval

Bransch	Företag	Behörig	Kommentar
Media och underhållning 8	A-com		Inga FoU utgifter
	Daydream	√	
	Metro SDB		Använder IAS, inga FoU
	Modern Times Group	√	
	MTV Produktion	√	
	Observer	√	
	TV 4		Inga FoU utgifter
	VLT		Inga FoU utgifter
Tjänster 12	Acadamedia		Inga FoU utgifter
	BTS Group		Inga FoU utgifter
	Cherryföretagen	√	
	Eniro	√	
	Intrum Justitia		Har FoU utgifter som de kostnadsför men går ej att utläsa i ÅR.
	Optimail		Inga FoU utgifter
	Poolia		Inga FoU utgifter
	Proffice		Inga FoU utgifter
	Securitas		Inga FoU utgifter
	Skistar		Inga FoU utgifter
	Ticket		Inga FoU utgifter
	Transcom		Inte svenska redovisningsprinciper
Telekommunikation 19	Allgon		Företaget blev uppköpt 2002.
	Aspiro		Har FoU utgifter som de kostnadsför men går ej att utläsa i ÅR.
	Axis	√	
	Ericsson	√	
	Freetel		Inga FoU utgifter
	Glocalnet		Inga FoU utgifter
	LGP Telecom Holding	√	
	Net Insight	√	
	Nokia		Inte svenska redovisningsprinciper
	Nolato	√	
	Partnertech		Inga FoU utgifter
	Song Networks Holding		Inga FoU utgifter
	Switchcore	√	
	Tele 2		Inga FoU utgifter
	Telia Sonera		Inte svenska redovisningsprinciper
	Teligent	√	
	Thalamus		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Utfors	√	
Viking Telecom	√		
IT 53	Adera		Inga FoU utgifter
	Anoto Group	√	
	Audiodev	√	
	Boss Media	√	
	Cell Network		Inga FoU utgifter
	Cybercom	√	
	Digital Vision	√	
	Dimension		Inga FoU utgifter
	Enea		Inga FoU utgifter
	Enlight		Inga FoU utgifter
	Fingerprint	√	
	Framfab	√	
	Frango	√	
	Frontec		Inga FoU utgifter
	HIQ International		Inga FoU utgifter
	IAR Systems		Inga FoU utgifter
	IBS	√	
	Icon		Inga FoU utgifter
	IFS	√	
Intentia	√		
Jeeves	√		
JLT Mobile Computers		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går	

Kapitel 7 Källförteckning

			ej att utläsa i ÅR
	Know IT		Inga FoU utgifter
	Labs 2 Group		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Micronic Laser Systems	√	
	Modul 1 Data	√	
	Mogul		Inga FoU utgifter
	MSC Konsult		Inga FoU utgifter
	Multiq	√	
	Netwise		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Nexus		Inga FoU utgifter
	Nocom		Inga FoU utgifter
	Novotek		Inga FoU utgifter
	ORC Software	√	
	Precise Biometrics	√	
	Prevas		Inga FoU utgifter
	Pricer	√	
	ProAct IT Group	√	
	Protect Data	√	
	ReadSoft	√	
	Resco	√	
	RKS		Inga FoU utgifter
	Scribona		Inga FoU utgifter
	Sectra		Inga FoU utgifter
	Sigma	√	
	Sign On		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Softronic		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Teleca	√	
	Telelogic	√	
	TietoEnator		Inte svenska redovisningsprinciper
	Trio	√	
	TurnIT	√	
	WM-Data		Inga FoU utgifter
Finans 52	Affärsstrategerna	√	
	Avanza		Inga FoU utgifter
	Bure Equity		Inga FoU utgifter
	Capona		Inga FoU utgifter
	Carnegie		Inga FoU utgifter
	Castellum		Inga FoU utgifter
	Celtica		Inga FoU utgifter
	Custos		Inga FoU utgifter
	Drott		Inga FoU utgifter
	Fastighetspartner		Inga FoU utgifter
	Förenings spar-banken		Inga FoU utgifter
	Geveko	√	
	Hagströmer & Qviberg		Inga FoU utgifter
	Havsfrun		Inga FoU utgifter
	Heba		Inga FoU utgifter
	Hoist International		Inga FoU utgifter
	HQ Fonder		Inga FoU utgifter
	Hufvudstaden		Inga FoU utgifter
	Industrivärden	√	
	Investor		Inga FoU utgifter
	Invik		Har balanserade utvecklingsutgifter men går ej att tolka i ÅR
	Kaupthing Bank		Inga FoU utgifter
	Kinnevik	√	
	Klövern		Inga FoU utgifter
	Kungsleden		Inga FoU utgifter
	Latour		Inga FoU utgifter
	Ledstiernan		Inga FoU utgifter
	Ljungberggruppen		Inga FoU utgifter
	Lundbergs		Inga FoU utgifter
	Luxonen		Inte svenska redovisningsprinciper
	Mandamus		Inga FoU utgifter
	Medicover Holdings		Inga FoU utgifter

Kapitel 7 Källförteckning

	Neonet		Inga FoU utgifter
	Nordea		Inga FoU utgifter
	Nordnet	√	
	Novestra		Inga FoU utgifter
	OM	√	
	Pandox		Inga FoU utgifter
	Ratos		Inga FoU utgifter
	Salusansvar		Inga FoU utgifter
	SEB		Inga FoU utgifter
	Svenska Handelsbanken		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Skandia		Har enbart ackumulerade utgifter
	Skanditek	√	
	Svolder		Inga FoU utgifter
	Säki		Inga FoU utgifter
	Tornet		Inga FoU utgifter
	Traction		Inga FoU utgifter
	Wallenstam		Inga FoU utgifter
	Wihlborg		Inga FoU utgifter
	Vostok Nafta		Inga FoU utgifter
	Öresund		Inga FoU utgifter
Hälsovård 28	Active Biotech		ÅR 2002 har ej utkommit
	Artimplant		ÅR 2002 har ej utkommit
	Astra Zeneca		Inte svenska redovisningsprinciper
	Biacore	√	
	BioGaia	√	
	Bioinvent	√	
	Biolin	√	
	Biophausia	√	
	Biora	√	
	Capio	√	
	Diamyd Medical	√	
	Elekta	√	
	Feelgood		Inga FoU utgifter
	Gambro	√	
	Getinge	√	
	Karo Bio	√	
	Maxim Pharmaceuticals		Börsintroducerades 2003-03-31. Deras årsredov. ej utkommen.
	Meda		Inga FoU utgifter
	Medvir		Inga FoU utgifter
	Nobel Biocare		Börsintroducerades 2003-03-31. Deras årsredov. ej utkommen.
	Ortivus	√	
	Oxigen		Börsintroducerades 2003-03-31. Deras årsredov. ej utkommen.
	Perbio Science	√	
	Pyrosequencing	√	
	Q-Med		ÅR 2002 har ej utkommit
	Tripep	√	
	Wilh. Sonnesson		Inga FoU utgifter
	Vitrolife	√	
Konsumentvaror 28	Autoliv		Inte svenska redovisningsprinciper
	Axfood		Har balanserade utvecklingsutgifter men går ej att tolka i ÅR
	Ballingslöv	√	
	Bilia		Inga FoU utgifter
	Borås Wäfveri		Inga FoU utgifter
	Brio	√	
	Clas Ohlsson		Inga FoU utgifter
	Cloetta Fazer		Inga FoU utgifter
	Doro		Inga FoU utgifter
	Electrolux	√	
	Expanda		Inga FoU utgifter
	Fenix Outdoor		Inga FoU utgifter
	Hennes & Mauritz		Inga FoU utgifter
	JC		Inga FoU utgifter
	Kabe Husvagnar		Inga FoU utgifter
	Lindex		Inga FoU utgifter

Kapitel 7 Källförteckning

	Mekonomen		Inga FoU utgifter
	New Wave Group		ÅR 2002 har ej utkommit
	Nibe Industrier		Inga FoU utgifter
	Nilörngruppen		Inga FoU utgifter
	Nobia		Inga FoU utgifter
	Nordic Shoes & Access		Inga FoU utgifter
	Opcon	√	
	RNB Retail & Brands		Inga FoU utgifter
	Sardus		Inga FoU utgifter
	SinterCast	√	
	Svedbergs i Dalstorp		Inga FoU utgifter
	Swedish Match		Inga FoU utgifter
Råvaror 20	Billerud		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Boliden	√	
	CF Berg		Inga FoU utgifter
	Graninge		Inga FoU utgifter
	Holmen		Inga FoU utgifter
	Höganäs	√	
	Karlshamns		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Klippan		Inga FoU utgifter
	Norsk Hydro		Börsintroducerades 2003-03-31. Deras årsredov. ej utkommen.
	North Atlantic Resources		Inga FoU utgifter
	Riddarhyttan		Inga FoU utgifter
	Rottneros		Inga FoU utgifter
	Rörvik Timber		Inga FoU utgifter
	SCA	√	
	ScanMining		Inga FoU utgifter
	SSAB		Inga FoU utgifter
	Stora Enso		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Syngenta		Inte svenska redovisningsprinciper
	Taurus Petroleum		Inga FoU utgifter
	Tricorona Mineral		ÅR 2002 har ej utkommit
Industriföretag 69	ABB		Inte svenska redovisningsprinciper
	Active Capital		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	ADD TECH		ÅR 2002 har ej utkommit
	Alfa Laval	√	
	All Cards Service Center	√	
	Assa Abloy		Inga FoU utgifter
	Atlas Copco	√	
	B&N Nordsjöfrakt		Inga FoU utgifter
	Beijer Alma		Inga FoU utgifter
	G&L Beijer		Inga FoU utgifter
	Beijer Electronics	√	
	Bergman & Bevin		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Bong Ljungdahl		Inga FoU utgifter
	Broström		Inga FoU utgifter
	Cardo	√	
	Cash Guard		Inga FoU utgifter
	Consilium		ÅR 2002 har ej utkommit
	CTT Systems	√	
	Duroc	√	
	Elanders		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Elektronikgruppen		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Empire		Inga FoU utgifter
	Epsilon Group		Inga FoU utgifter
	Fagerhult		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Finnveden		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa i ÅR
	Gorthon Lines		Inga FoU utgifter
	Gotlandsbolaget		Inga FoU utgifter

Kapitel 7 Källförteckning

	Gunnebo	√	
	Haldex		Inga FoU utgifter
	Hexagon	√	
	HL Display	√	
	Intellecta	√	
	ITAB Industri		Inga FoU utgifter
	JM		Inga FoU utgifter
	Johnson Pump International		Inga FoU utgifter
	Karolin Machine Tool	√	
	Lagercrantz Group		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa vad dessa uppgår till.
	Malmbergs Elektriska		Inga FoU utgifter
	Midway	√	
	Munters	√	
	NCC		Inga FoU utgifter
	Nefab Group		Inga FoU utgifter
	OEM International		ÅR 2002 har ej utkommit
	Peab		Inga FoU utgifter
	Pergo	√	
	Profilgruppen		Kostnadsför utvecklingsutgifter men går ej att utläsa vad dessa uppgår till.
	SAAB	√	
	Sandvik	√	
	Sapa Group		Företaget har FoU men specificerar inte dessa.
	Scandinavian Airlines		Kostnadsför samt aktiverar utvecklingsutgifter men går ej att utläsa vad dessa uppgår till.
	Scandia Consult		Inga FoU utgifter
	Scania	√	
	Seco Tools		ÅR 2002 har ej utkommit.
	Semcon	√	
	Senea	√	
	Sensys Traffic	√	
	Skanska	√	
	SKF		Inga FoU utgifter
	Strålfors		Inga FoU utgifter
	Studsvik	√	
	Svenska Orientlinjen		Inga FoU utgifter
	SWECO		Inga FoU utgifter
	Tivox		Inga FoU utgifter
	Trelleborg	√	
	VGB	√	
	Westergyllen	√	
	Volvo	√	
	Xpon Card	√	
	Ångpanneföreningen		Inga FoU utgifter

Bilaga 2: Information om företagen

Informationen är hämtad från årsredovisningar, hemsidor och förfrågningar via mejl.

Media och underhållning

Daydream:

Daydream är företag inom dataspel men utvecklar sina produkter externt. Produkterna är avsedda för spelplattformar och hemdatorer. Fokusering ligger på speldesign, projektstyrning och försäljning. All produktion är utlagd på underleverantörer och de kombinerar ihop olika underleverantörer till varje spelprojekt. Daydream började tillämpningen av RR 15 år 2002 och de har av försiktighetsskäl ökat avskrivningarna av balanserade utvecklingsutgifter det här året.

Modern Times Group (MTG):

Introducerades på Stockholmsbörsen år 1997. MTG är ett mediaföretag som säljer paket med TV-kanaler till konsumenter i samarbete med annonsörer samt driver andra medierelaterade företag. MTG införde RR 15 år 2001 vilket innebar att uppstartskostnader och större marknadsföringsprojekt inte längre aktiveras utan kostnadsförs direkt men som inte kan utläsas ur resultaträkningen.

MTV Produktion:

MTV Produktion producerar, utvecklar och exploaterar TV-program samt producerar information, kommunikation och underhållning för skandinaviska företag och organisationer i all media. Bolaget introducerades på Stockholmsbörsen år 1997 och RR 15 infördes år 2002.

Observer:

Observer introducerades på Stockholms fondbörs år 1998. Företaget innehar tjänster som medie- och omvärldsbevakning, analys, undersökningar och konsulttjänster. Det går inte att urskilja hur mycket licensavgifter som ingår i de aktiverade utvecklingsutgifterna. RR 15 infördes år 2002.

Tjänster

Cherryföretagen:

Cherryföretagen noterades på SBI-listan år 1997. Företaget sysslar med spel och inriktningen är mot kasino, spel på internet och automatspel. Cherryföretagen består av följande affärsområden: Restaurangcasino, Maritimt spel, och Internetspel (Net Entertainment). RR 15 infördes år 2001. De har aktiverat utvecklingsfasen som en tillgång i Net Entertainment NE AB som utvecklar nya spel.

Eniro:

Eniro producerar och levererar kataloger offline som tryckta kataloger och CD-ROM, och online via fast och mobilt internet. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 2002. Det framgår inte av årsredovisningarna när RR 15 infördes och därför antas år 2002. Det finns avskrivningar på produktutvecklingsutgifter men det framgår inte i årsredovisningarna hur mycket av utgifterna som har aktiverats. Under tredje kvartalet år 2002 avvecklades engagemanget i Windhager som bidrog med 11 Mkr av utvecklingskostnaderna år 2002.

Telekommunikation

Axis:

Axis verkar inom nätverksbaserad video samt skrivarservrar. Företaget grundades år 1984. Eftersom RR 15 tillämpades år 2002 aktiverades den interna utvecklingen av ASIC (Application Specific Integrated Circuit) plattformar löpande under utvecklingsperioden från och med det här året. Under år 2001 belastade samtliga FoU utgifter resultatet.

Ericsson:

Ericsson är en leverantör av mobiltelefoner och mobilsystem med fokusering på utveckling och försäljning av system och produkter för fast och mobil kommunikation i allmänna och privata nät. Aktien noterades på Stockholmsbörsen år 1919 och RR 15 infördes år 2002.

LGP Telecom Holding:

LGP Telecom Holding bildades år 2000 genom en sammanslagning av Arkivator och LGP Telecom. Arkivator börsintroducerades 1997. Företaget tillverkar, utvecklar och marknadsför egna telecomprodukter som förbättrar radiotäckning, kapacitet och datahastighet i mobilkommunikationsnät över hela världen. LGP bedriver forskning och utveckling inom integrerade radio och RF-filterlösningar. LGP kostnadsförde samtliga utgifter för utveckling fram till år 2002 då RR 15 infördes. De kriterier som LGP ställt upp för aktivering är: utvecklingsutgifter i ett utvecklingsprojekt skall med stor säkerhet knytas till en kundorder samt utvecklingsutgifter skall avsevärt förbättra produktens funktionalitet vid aktivering.

Net Insight:

Företaget blev börsintroducerat år 1999. Net Insight utvecklar och säljer nätverksväxlar och kommunikationslösningar för optiska nätverk. RR 15 började tillämpas från år 2002 och dessförinnan kostnadsfördes samtliga utgifter för FoU. I posten utvecklingskostnader ingår även kostnader för datorinköp, patentansökningar och licenser men eftersom de inte är specificerade får de lov att ingå i Net Insights utvecklingskostnader.

Nolato:

Nolato introducerades på Stockholmsbörsen år 1984 och är ett företag som utvecklar och tillverkar produkter i polymera material till kunder inom telekom, hushåll, konsumentelektronik, fordon och medicinteknik. Sedan RR 15 infördes år 2002 har Nolato fått boka bort balanserade utvecklingsutgifter men eftersom vi inte vet om de uppstod år 2001 har vi valt att redovisa noll aktiverade

utgifter, som det står i årsredovisningen. Utvecklingsutgifterna hör till utveckling av verktyg, material, design och teknik. Till största delen utgörs utgifterna av kostnaderna i samband med utveckling av produkter tillsammans med koncernens kunder.

Switchcore:

Switchcore utvecklar, designar och marknadsför integrerade nätverkskretsar för data- och Internetkommunikation för försäljning till leverantörer av nätverksutrustning. RR 15 infördes år 2002 och hänför sig till personalkostnader och övriga externa kostnader. Resterande utgifter kostnadsförs men är ej synliga i resultaträkningen.

Teligent:

Teligent noterades på Stockholmsbörsen år 1999 och är ett företag som tillhandahåller mjukvarubaserade tjänster för operatörers tele- och datanät. Innan tillämpningen av RR 15 år 2002 kostnadsfördes samtliga utvecklingsutgifter. Kostnaden för produktutveckling ingår som en projektkostnad och redovisas under kostnad sålda varor vilket har gjort att vi inte kan utläsa hur stor andel utgifterna utgör av den totala kostnaden. Utgifter för mjukvara som bedöms att kunna återanvändas i ett annat projekt under de närmsta tolv månaderna redovisas som utvecklingskostnader. Anmärkningsvärt är dock att samtliga aktiverade utgifter skrevs ned samma år som de aktiverades.

Ufors:

Ufors levererar bredbandsbaserade kommunikationstjänster baserade på den senaste generationens IP-nätverk. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 2000.

Viking Telecom:

Företaget utvecklar och marknadsför accessprodukter för befintliga och framtida kommunikationsnät och blev introducerad på Stockholmsbörsen. Viking har följande två affärsområden: Telecom och Microwave. Fram till att RR 15 började gälla år 2002 har Viking kostnadsfört samtliga utvecklingskostnader som dessvärre inte kan utläsas i årsredovisningen. De utgifter som aktiveras är utveckling av väldefinierade utvecklingsprojekt som har föregåtts av en grundlig förstudie enligt företaget.

IT-Företag

Anoto Group:

Anoto Group är ett högteknologiskt företag vars verksamhet består av att överföra handskrivna text från papper till digitala media, inläsning av tryckt text samt intelligenta kameraövervakning. Bolaget, som har ingående bolag som Anoto, C Technologies och Wespot, introducerades på Stockholmsbörsen år 2000. RR 15 började tillämpas från år 2001 och för att en utvecklingsutgift skall redovisas som en tillgång skall den ingå i industrialiseringsprocessen.

Audiodev:

Audiodev tillverkar testutrustning för optiska media som CD- och DVD skivor. Bolaget introducerades på Stockholmsbörsen år 2000 och RR 15 infördes år 2002. Utvecklingsutgifterna kostnadsförs direkt och merparten av utgifterna betrakta som forskningsverksamhet. Utgifter som skulle ha kunnat tas upp som en tillgång har ansetts som försumbara.

Boss Media:

Boss Media levererar system för digitalt distribuerad spelunderhållning. Licenstagarna erbjuds ett kundanpassat spelsystem, ett integrerat betalningssystem och relaterade servicetjänster. Verksamheten bedrivs i tre divisioner: Boss Systems, Boss Operations och Best Games. De levererar tre spelprodukter: Kasino, Bingo/lotterier och poker. Boss Media är noterad på Stockholmsbörsen sedan år 1999. RR 15 började tillämpas från år 2001.

Cybercom:

Cyber Com Consulting Group Scandinavia är en IT-konsult inom strategi och teknologi och är specialiserade på kunder inom telekom, finans och läkemedel. Cybercom noterades på Stockholmsbörsen år 1999. RR 15 börjar tillämpas från och med år 2002.

Digital Vision:

Digital vision erbjuder produkter till kunder inom film/video, multimedia och distribution av digital-tv. Bolaget introducerades på Stockholmsbörsen år 1999. RR 15 infördes år 2002.

Fingerprint:

Fingerprint Cards har utvecklat en metod för användaridentifiering med hjälp av fingertoppsmönster. Affärsidén är att sälja licensen för metoden. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 1998. RR 15 tillämpades innan år 2002.

Framfab:

Framfabs är en leverantör av konsulttjänster och affärslösningar baserade på internetteknik. Företaget börsnoterades år 1999 och RR 15 började tillämpas år 2002.

Frango:

Frango är ett programvaruföretag för strategisk finansiell styrning och kontroll av organisationer och koncerner. Företaget utvecklar och levererar programvaror. Företaget har tillämpat RR 15 sedan år 2001. Frango har aktiverat utvecklingsutgifter i balansräkningen och dessa siffror återkommer konstant nog under resultaträkningens kostnader fast med ett positivt värde.

IBS:

IBS utvecklar och säljer standardprogramvaror samt tjänster som skall effektivisera affärsprocesser och mäta uppnådda resultat. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 1986. IBS började att tillämpa RR 15 år 2002.

IFS:

Industrial & Financial Systems utvecklar och levererar komponentbaserade affärssystem. De införde RR 15 år 2002. Det framgår hur mycket de totala utvecklingsutgifterna som utgör kostnader respektive tillgångar i årsredovisningen från år 2001 men inte i den från 2002. I år 2002 finns enbart uppgifter om hur mycket som har aktiverats. I aktiverade utvecklingsutgifter ingår även en räntekostnad.

Intentia:

Intentia utvecklar programvara till affärssystem. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 1996 och RR 15 började tillämpas från år 2001.

Jeeves:

Jeeves utvecklar affärssystem för medelstora företag inom tillverkning, handel, service- och tjänstesektorerna. Företaget bör noterades på Stockholmsbörsen år 1999. RR 15 började tillämpas år 2002. I de aktiverade utgifterna ingår upparbetad produktutveckling i ett förvärvat bolag. De aktiverade utgifterna består av balanserade produkt- och marknadsutvecklingsutgifter. Dessa utgifter kan härledas från utgifter för systemutvecklarkonsulter och övriga lönekostnader hänförliga till projektet. Utvecklingskostnader som inte uppfyller kriterierna kostnadsförs löpande men det är omöjligt att utläsa vilka dessa kostnader är i resultaträkningen.

Micronic Laser Systems:

Micronic Laser Systems utvecklar, tillverkar och marknadsför en serie laserritare för framställning av fotomasker som används vid mikrolitografi. Företaget bör noterades år 2000 men verksamheten hade pågått sedan 70-talet. RR 15 började tillämpas år 2002.

Modul 1 Data:

Företaget utvecklar och underhåller IT- och e-businesslösningar som skall stödja kundernas affärsverksamhet. RR 15 infördes år 2002. Modul 1 är noterat på Stockholms fondbörs sedan år 1997.

Multiq:

Multiq utvecklar och marknadsför platta bildskärmar. Bolaget noterades på Stockholms Börsinformations aktielista år 1997.

ORC Software:

ORC Software utvecklar och marknadsför mjukvarusystem för börshandel i realtid. Introducerades på Stockholmsbörsen år 2000. RR 15 började tillämpas år 2002. Utgifter för forskning och utveckling avseende existerande marknadskopplingar och klientapplikationer kostnadsförs löpande. Utgifter för utveckling av nya marknadskopplingar och klientapplikationer aktiveras. Det egna arbetet som har lagts ned i samband med uppkomna aktiverade utvecklingsutgifter har redovisats som en intäkt och ingår således i omsättningsbeloppet. Posten består av personalkostnader, lokalkostnader samt externt köpta konsulttjänster. Den redovisade intäkten möts av kostnaderna för personal så att ingen resultat effekt uppstår.

Precise Biometrics:

Precise biometrics är ett företag som är verksam inom biometriska säkerhetslösningar. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 2000. RR 15 infördes år 2002. Aktiverade utgifter består av utgifter för fortsatt utveckling av utrustning för biometriks fingeravtrycksidentifiering. Utgifterna gäller direkta och indirekta lönekostnader samt fasta kostnader som berör utvecklingsavdelningen. Vad beträffar år 2001 års aktivering ingår utgifter som aktiverats för data (0,8 Mkr).

Pricer:

Pricer är en leverantör av elektroniska pris- och informationssystem. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 1996. RR 15 infördes år 2002. Inga utgifter för utveckling uppnår kriterierna för aktivering.

ProAct IT Group:

ProAct IT Group tillhandahåller infrastruktur för verksamhetskritisk information. Verksamheten är inriktad mot medelstora samt stora företag och organisationer. Företaget är noterat på Stockholmsbörsen sedan år 1999. Bolaget införde RR 15 år 2002.

Protect Data:

Protect Datas verksamhet går ut på att erbjuda IT-säkerhetslösningar baserad på egenutvecklad programvara, tredjepartsprogramvara och konsulttjänster. Bolaget introducerades på SBI-listan år 1997. RR 15 började tillämpas från och med år 2001. Aktiverade utvecklingsutgifter består av utgifter för löner och indirekta utgifter som avskrivningar, hyra och externa konsultarvoden. Utgifterna rör utveckling av programvara.

ReadSoft:

ReadSoft utvecklar och marknadsför programvara för automatisk dokumenthantering. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 1999. Innan RR 15 började gälla år 2002 belastade samtliga utvecklingsutgifter i sin helhet resultatet. Kostnaderna har inte specificerats i årsredovisningen.

Resco:

Resco implementerar, bygger och vidareutvecklar affärssystem- och integrationslösningar. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 1996. RR 15 infördes år 2002 men medförde enligt företaget inga förändringar i redovisningen.

Sigma:

Sigma erbjuder affärsdrivande konsulttjänster åt utvecklingsintensiva kunder. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 2001. RR 15 började tillämpas från och med år 2002. Utvecklingsutgifter för vissa produkter som klassificeras som standardprodukter med smärre kundanpassningar aktiveras i balansräkningen. Företaget har indirekt anpassat rekommendationen tidigare men har då rubricerat det som pågående arbete. Balanserade utgifter för året ingår i intäkterna.

Teleca:

Teleca är ett internationellt konsultföretag som designar, utvecklar och integrerar programvara och elektronik och kommer från Sigmakoncernens affärsområde Embedded solutions. Teleca etablerades år 2001. RR 15 tillämpas från år 2002. Utgifter för forskning sägs belasta resultaträkningen men de går inte att utläsa.

Telelogic:

Telelogic är ett programvaruföretag som erbjuder verktyg som automatiserar utvecklingen av avancerade system och programvaror. RR 15 infördes år 2001 och företaget börsnoterades år 1999. Utveckling av mjukvara aktiveras i balansräkningen.

Trio:

Trio utvecklar system för telefoni i företag som ökar den interna effektiviteten, förbättrar kundservicen och ökar kontrollen över telefonikostnaderna. Aktien noterades på Stockholmsbörsen år 1998 och RR 15 infördes år 2001. Aktiverade utvecklingsutgifter avser ett projekt att utveckla och leverera en produkt inom ett produktområde.

TurnIT:

TurnIT förvärvar och förädlar IT-relaterade bolag. Bolaget introducerades på Stockholmsbörsen år 1998. RR 15 började tillämpas år 2001. Utgifter för utveckling av programvara till försäljning aktiveras i balansräkningen medan kostnaderna inte kan utläsas från resultaträkningen. Det finns även balanserade utgifter för programvara men ingen specificering ges, därför utesluts beloppet i arbetsbladet.

Finansföretag

Affärsstrategerna:

Affärsstrategerna är ett venture-capital bolag som investerar i bolag som har potential att bli världsledande nichföretag inom Life Science, IT/internet eller Wireless. Företaget noterades på Stockholmsbörsen år 1998 och RR 15 infördes år 2002.

Geveko:

Geveko driver en industrirörelse inom vägmarkering och märkprodukter samt förvaltar en värdepappersportfölj med börsnoterade aktier. Aktien noterades på Stockholmsbörsen år 1983. Införde RR 15 år 2002 men hade det här året inga utvecklingsutgifter att aktivera. Kostnadsförda utvecklingsutgifter består av utvecklingsarbeten gällande anpassningar av befintliga produkter samt ännu ej projektlagda arbeten avsedda för framtida produkter.

Industrivärden:

Industrivärden är ett investmentbolag med ägande i ett koncentrerat urval av börsbolag. Bolaget noterades på Stockholmsbörsen år 1945 och RR 15 infördes år 2002.

Kinnevik:

Kinnevik bedriver långsiktig förvaltning av större aktieposter i rörelsedrivande företag främst inom telekommunikation och skogsindustri-företaget Korsnäs. Bolaget börsintroducerades år 1954 och RR 15 infördes år 2002. Det skrivs i årsredovisningen att RR 15 har inneburit att ingående eget kapital och immateriella tillgångar har minskat med 63 Mkr. Vidare finns ingen information om balanserade utvecklingsutgifter.

Nordnet:

Nordnet är en internetmäklare verksam på de nordiska marknaderna med Sverige som huvudmarknad. RR 15 infördes år 2002. Aktiverade utgifter består av personalkostnader.

OM:

OM äger och driver börser i Stockholm, London och Calgary samt utvecklar och säljer teknologi för finansiell handel och elhandel. RR 15 infördes år 2002 och företaget börsnoterades år 1987. Utgifter för forskning och utveckling avseende datorsystem för handel, clearing och information kostnadsförs löpande medan utvecklingsutgifter för nya produkter aktiveras.

Skanditek:

Skanditek är ett industriförvaltningsföretag med ägarintressen i svenska noterade och onoterade bolag. Portföljbolagen är verksamma inom elektronik, informationsteknologi, bioteknik och tjänster. Bolaget introducerades på Stockholmsbörsen år 1984 och RR 15 infördes år 2002.

Hälsovård

Biacore:

Biacore utvecklar, tillverkar och marknadsför analysinstrument och komponenter till produkter baserade på biosensorteknologi. Deras inriktning är bioteknisk grundforskning. Noterade på Stockholmsbörsen blev de 1996. RR 15 började gälla 2002.

BioGaia:

BioGaia utvecklar och säljer produkter och licenser, baserade på biologiska system som förebygger sjukdom, till djur-, livsmedels- och läkemedelsindustrin på en internationell marknad. Bolaget har funnits på börsen sedan i maj 1998. De tog RR 15 i bruk 2002.

Bioinvent:

BioInvent International är ett bioteknikföretag med fokus på antikroppar. De är noterade på Stockholmsbörsens O-lista sedan 2001. RR 15 har företaget tillämpat sedan 2000.

Biolin:

Biolin är ett forskningsdrivande företag, med fokus på rationell utveckling och kommersialisering av bolag med produkter och metoder inom medicinteknik, bioteknik och odontologi. Mellan 1996 och 2000 noterades bolaget på börsen. De aktiverade FoU utgifterna är inte specificerade för sig, vilket gör att det inte går att utläsa vad utgifterna uppgår till. När RR 15 började tillämpas redovisas inte.

Biophausia:

BioPhausia utvecklar innovativa läkemedel med utgångspunkt från kärnkompetens, och ett internationellt kontaktnät inom vetenskaplig forskning avseende mikrocirkulation och makromolekyler. 1998 noterades bolaget på Stockholmsbörsens O-lista. När RR 15 infördes anges inte. Inga FoU utgifter är aktiverade.

Biora:

Biora är ett bioteknikföretag som utvecklar, tillverkar och marknadsför farmaceutiska produkter till tand- läkare och tandhygienister och år 1997 noterades de på börsen. Bolaget aktiverar inga FoU utgifter och när RR 15 började tillämpas uppges inte.

Capio:

Capio erbjuder hälso- och sjukvård på samhällets uppdrag. Sjukvård är Capios kärnverksamhet. Koncernen erbjuder de flesta medicinska specialiteter på fler än 100 vårdenheter runtom i Europa. År 2000 noteras företaget på Stockholmsbörsen. RR 15 började tillämpas år 2002.

Diamyd Cemical:

Diamyd Medical affärsidé är att arbeta inom immunologi och bioteknik för att identifiera och utveckla läkemedelsprojekt fram till fas II. Därefter skall projekten avyttras eller utlicensieras till ett etablerat läkemedelsföretag. 1976 grundades bolaget och därefter noterades de på Stockholmsbörsens OTC-lista. Bolaget följer RR 15 sedan år 2001 men har kostnadsfört utvecklingsutgifter löpande då bolaget anser sig vara i ett forskningsstadium.

Elekta:

Elekta är en leverantör av system och kliniska lösningar för precisionsbestrålning av cancer samt minimalt invasiv neurokirurgisk behandling av sjukdomar i hjärnan och ryggraden. Företaget börsnoterades år 1994 och RR 15 infördes vid räkenskapsåret 2002/2003. Vidare kostnadsfört de alla FoU utgifter.

Gambro:

Gambro är ett globalt företag inom medicinsk teknik och sjukvårdstjänster inom njursjukvård och blodkomponentteknologi. Vidare grundades företaget 1964 och har varit börsnoterat sedan 1983. De följer RR 15 sedan år 2001.

Getinge:

Getinge är en global leverantör av utrustning inom områdena kirurgiska arbetsstationer, infektionsbekämpning och ergonomiska lösningar för äldreården. 1904 grundades bolaget och 1993 noterades de på Stockholmsbörsen. RR 15 började tillämpas 2002 men de redovisar inga aktiverade FoU utgifter.

Karo Bio:

Karo Bio är ett forskningsbaserat läkemedelföretag som fokuserar på nukleära receptorer. På Stockholmsbörsen introducerades de 1998. RR 15 började tillämpas från 2002, dock har inga FoU utgifter aktiverats.

Ortivus:

Ortivus är ett utvecklings- och marknadsbolag med inriktning mot produkter för sjuk och hälsovård baserade på medicinteknik mätteknik och signalbehandling samt telekommunikations- och informationsteknik. Ortivus startade i Sverige 1985 och börsnoterades 1987. RR 15 började tillämpas 2002.

Perbio Science:

Perbio Science har sitt fokus på proteinrelaterad forskning och tillverkning av proteineläkemedel. Kunderna utgörs främst av forskningsinstitut och läkemedels- och diagnostikföretag inom bioteknikindustrin över hela världen. 1999 noterades de på Stockholmsbörsens O-lista. RR 15 började tillämpas från 2002 och de FoU utgifter som uppkommit har kostnadsförts.

Pyrosequencing:

Pyrosequencing utvecklar och tillverkar kompletta system för tillämpad genetisk analys, vilka baseras på bolagets teknologi Pyrosequencing, en metod som med bred tillämpning för sekvensbestämning av DNA. År 1997 bildades bolaget och under våren 2000 introducerades de på börsen. RR 15 började företaget använda år 2002.

Tripep:

Tripep är ett biotekniskt forskningsbolag som utvecklar och kommersialiserar läkemedelskandidater baserade på patenterade teknologier. Tripep noterades på börsen under år 2000. RR 15 började företaget tillämpa under 2002, dock har de inte ansett att någon FoU utgift kunnat karaktäriseras som en tillgång.

Vitrolife:

1981 grundades bolaget och 2001 blev det börsnoterat på Stockholmsbörsens O-lista. Vitrolife utvecklar, tillverkar och säljer avancerade produkter och system för preparation, odling, förvaring och stöd av mänskliga celler, vävnader och organ. RR 15 började tillämpas från och med det fjärde kvartalet 2001.

Konsumentvaror

Ballingslöv:

Ballingslöv utvecklar, tillverkar och marknadsför ett brett produktutbud av inredningar för kök, badrum och förvaring. Redan 1929 grundades bolaget och börsnoterades förra året, 2002. De anger inte när RR 15 började gälla utan de anger bara att Redovisningsrådets rekommendationer gäller.

Brio:

Brio marknadsför produkter och tjänster till barn och barnfamiljer där lek, aktivitet, samvaro, utveckling/stimulans och underhållning dominerar som behov och där barnet står i centrum. Ända sedan 1890 har bolaget funnits och på Stockholmsbörsens OTC-lista kom det först 1985. De skriver att forskning och utveckling är grunden till deras produktutveckling, dock går det inte att utläsa om någon aktivering skett eller inte. De anger att de följer RR men inte när specifika rekommendationer trätt ikraft.

Electrolux:

Electrolux är en global koncern med två affärsområden, konsumentprodukter och professionella produkter, med inomhus- och utomhusprodukter inom båda områdena. Produkterna säljs bl a under varumärkena Electrolux, AEG, Zanussi, Eureka, Flymo och Husqvarna. I Stockholm 1901 bildades bolaget och när det blev börsnoterat har vi inte kunnat utläsa. De började att tillämpa RR 15 år 2002, därav ingen aktivering under 2001.

Opcon:

Opcon tillverkar produkter och system som genererar miljövänlig kraft för fordons-, småmotor- och verkstadsindustrin. Produkterna omfattar tänd- och motorkontrollsystem, elektromagnetiska manöverdon, skruvkompressorer och värmväxlare. Företaget börsnoterades år 1998 och när RR 15 började tillämpas går inte att utläsa.

SinterCast:

SinterCast utvecklar, tillverkar och marknadsför processteknisk kompetens och kontrollutrustning för gjutning av olika typer av metallegeringar, i första hand för framställning av så kallat kompaktgrafitjärn. Bolaget grundades 1983 och tio år senare introducerades de på börsen. RR 15 började gälla från och med 2002.

Råvaror

Boliden:

Bolidens huvudsakliga verksamhet består av utvinning, förädling och försäljning av mineraler och metaller. Sedan december 2001 är Boliden börsnoterad på Stockholmsbörsens O-lista. RR 15 infördes år 2000.

Höganäs:

Höganäs utvecklar, tillverkar och marknadsför järn- och metallpulver. Pulvret används i komponent- tillverkning, svetselektrodtillverkning, kemi och metallurgiapplikationer och termisk ytbeläggning. Företaget har anor ända ifrån 1700-talet och börsintroducerades 1903. RR 15 började följas 2002 men ingen aktivering av FoU utgifter har skett.

SCA:

SCA är ett integrerat pappersföretag vars verksamhet huvudsakligen är inriktad på utvecklingen av vidare- förädlade produkter inom hygien-, förpacknings- och det grafiska området. Företaget grundades av Ivar Kreuger 1929 och när det börsnoterades gick inte att utläsa. RR 15 började användas år 2002 och börsnoterades år 1950. Från 2002 redovisas aktiverade utgifter för eget utvecklingsarbete och liknande under egen rubrik. Tidigare har detta inkluderats under patent, varumärken och liknande. Hur mycket som kostnadsförts är inte specificerat.

Industriföretag

Alfa Laval:

Alfa Laval bedriver utveckling, produktion och försäljning av komponenter och anläggningar baserat på tre huvudteknologier: centrifugal separation, värmeöverföring och flödeshantering. Företaget avnoterades på Stockholmsbörsen år 1991 från ha varit på börsen sedan år 1901. År 2002 introducerades bolaget igen på Stockholmsbörsen. RR 15 började tillämpas år 2001.

All Cards Service Center:

Företagets affärsidé är att leverera plastkortsrelaterade produkter, tjänster och system. Deras affärsstrategi är att erbjuda skräddarsydda lösningar för ett flertal kundgrupper med olika behov. ACSC börsnoterades vid Stockholmsbörsen i juni 1999 och RR 15 infördes år 2002.

Atlas Copco:

Atlas Copco grundades 1873 och börsnoterades år 1920. De tillverkar och marknadsför produkter inom luft- och gaskompression samt elektriska samt pneumatiska verktyg. Företaget är också verksamt inom industriell tillverkning, bergbrytning, lätt entreprenad och demolering. RR 15 infördes år 2002.

Beijer Electronics:

Bolaget grundades 1986 och börsnoterades under år 2000. Företaget utvecklar och kommersialiserar egna produkter och agentprodukter samt erbjuder system och tjänster inom automation. Deras produkter innefattar styrsystem, drivsystem samt operatörsystem. Företaget började använda RR 15 år 2002 och under år 2001 kostnadsförde de all forskning och utveckling.

Cardo AB:

Cardo är en av världens största tillverkare av industriportar och är också en leverantör av dockningsutrustning. De tillverkar även pumpar och luftare samt mätutrustning för massa- och pappersindustrin. Företaget börsintroducerades år 1995. RR 15 infördes år 2002.

CTT Systems:

CTTs affärsidé är att lösa fuktproblem som förekommer i kommersiella flygplan. De arbetar med att eliminera uppkomsten av kondensation mellan kabin och flygplanets yterskal samt att höja fuktnivån i kabinen. Företaget har varit etablerat på Stockholmsbörsen sedan den 1:a mars 1999. När RR 15 togs i bruk redovisas inte.

Duroc:

Duroc är verksamt inom bland annat järnvägs-, fordons- och träbearbetningsbranschen. Företaget arbetar med avancerad ytförädling för produkter som utsätts för friktion, nötning och korrosion. 1987 startade bolaget och 1999 noterades de på Stockholmsbörsens O-lista. År 2002 började de använda RR 15.

Gunnebo:

Gunnebo arbetar inom säkerhet och verksamheten omfattar i huvudsak brand och inbrottskyddande skåp, säkerhetsprodukter för banker och kontanthantering, brandskydd och säkerhetsentréer. Sedan 1993 är de ett noterat bolag. RR 15 började gälla i företaget år 2002.

Hexagon:

Hexagon är en internationell teknikkoncern där deras huvudsakliga affärsverksamhet är hydraulik, nyckelkomponenter och mätteknik. Bolaget bildades 1992 då ett konsortium förvärvade ett annat börsnoterat bolag. Tillämpningen av RR 15 trädde i kraft år 2002.

H L Display:

Bolaget arbetar för att skapa attraktiva butiksmiljöer som gör köpsituationen enklare och mer inspirerande för konsumenterna. År 1993 introducerades företaget på Stockholmsbörsens O-lista. De anger dock inte när RR 15 trädde i kraft.

Intellecta:

Företagets affärsverksamhet är att integrera kommunikation vilket ska leda till att kunden kan förstärka sitt varumärke, relationer och affärer, genom affärskommunikation, IT/webb och grafisk produktion. 1976 grundades bolaget och 1990 introducerades de på Stockholmsbörsens OTC-lista. RR 15 tillämpade de först under år 2002.

Karolin Machine Tool:

KMT-gruppen marknadsför, utvecklar och tillverkar produktionsmaskiner och systemlösningar till kunder inom verkstadsindustrin inom områdena precisionsslipning, plåtbearbetning och rörformning. Bolaget börsnoteras 3:e april 1998. Vidare aktiverar företaget FoU utgifter men det går inte att utläsa hur till vilket belopp då de slagit ihop denna post med patent. De redovisar inte heller när RR 15 togs i bruk.

Midway:

Midway är ett konglomerat uppbyggt av medelstora företag inom områdena möbler, specialföretag och bygg. De börsnoterades år 1989. Redan 2001 började de tillämpa RR 15.

Munters:

Munters arbetar med fuktreglering och erbjuder produkter för bland annat vatten- och brandskadesanering samt avfuktning, befuktning och kylning av luft. Sedan oktober 1997 är de noterade på Stockholmsbörsens OTC-lista. RR 15 började de att följa år 2002 dock har inga utvecklingsutgifter aktiverats.

Pergo:

Utveckling och tillverkning av laminatgolv är Pergos huvudsysselsättning. De erbjuder också tillbehör som exempelvis golvlistor, golvvärmesystem och golvvårdsprodukter. Pergo introducerades på börsen i juni 2001. RR 15 infördes år 2002. Samtliga utgifter i företaget kostnadsförs då de anser det vara svårt att särskilja forskningsfasen från utvecklingsfasen.

SAAB:

Saab är verksamt inom flyg-, rymd- och försvarsindustrin. Deras produkter omfattar flygplan, flygplanskomponenter, försvarsmaterial, rymdtröstning och simuleringssystem. RR 15 togs av företaget i bruk år 2002. Saab grundades 1937 och börsnoterades 1991.

Sandvik:

Sandvik är en högteknologisk verkstadskoncern samt världens största tillverkare av hårdmetallprodukter. Företaget införde RR 15 under år 2002 och tidigare har ingen specificering av FoU skett. Ända sedan 1901 har Sandvik varit noterat på Stockholmsbörsen.

Scania:

Företaget grundades 1891 och noterades på Stockholmsbörsen år 1996. Scania tillverkar lastbilar och bussar för tunga transporter samt industri- och marinmotorer. De redovisar från om med år 2002 enligt RR 15.

Semcon:

Den 26 maj 1997 börsintroducerades Semcon på Stockholmsbörsen. De är idag ett av nordens ledande design- och utvecklingsföretag. Deras konsulter hjälper företag att utveckla produkter med den senaste designen och tekniken. FoU kostnaderna som uppkommit specificeras inte i resultaträkningen. RR 15 användes först år 2002.

Senea:

Senea utvecklar, marknadsför och levererar kompletta system för mätvärdesinsamling och nätautomation. Från och med 2002 använde företaget sig av RR 15 och företaget börsintroducerades år 1994.

Sensys Traffic:

Sensys Traffic utvecklar och marknadsför avancerade sensorer och system för hastighetsövervakning. De introducerades på börsen år 2001. Trots att RR 15 ska gälla från och med år 2002 ändrar de sina redovisningsregler och kostnadsför alla FoU utgifter.

Skanska:

Skanska är verksamt inom byggrelaterade tjänster och projektutveckling. De grundades redan år 1887 och börsnoterades år 1965. Företaget började att redovisa efter RR 15 år 2002. (De aktiverade FoU utgifterna utgörs främst av motorvägskoncession i Chile). För år 2001 redovisas inga FoU utgifter som kostnader de utgifter som är aktiverade är inte särredovisade från goodwill.

Studsвик:

Studsвик är ett internationellt högteknologiskt företag med fokus på kärnkraftsindustrin, bestrålningstjänster och nukleärmedicin. Studsviksaktien är sedan den 4 maj 2001 noterad på Stockholmsbörsens O-lista. Från och med år 2002 redovisas FoU utgifter enligt RR 15. Företaget redovisar inga FoU utgifter på balansräkningen.

Trelleborg:

Bolaget grundades 1905 och introducerades på börsen 1964. Trelleborg är en världsomspännande industrikoncern som utvecklar, tillverkar funktionsorienterade produkter, system och tjänster med fokus på polymerteknologi. År 2002 började de följa RR 15, dock har de inte aktiverat några utvecklingsutgifter.

VBG:

VBG utvecklar, tillverkar och marknadsför släpvagnskopplingar med tillhörande kopplingsutrustning, slirskydd och flakstolpar för tunga fordon samt axelkopplingar och ringfjädrar till maskinindustrin. År 1987 börsintroduceras företaget och grundades 1951. Utgifter för projektlagda större produktutvecklingsarbeten aktiveras fr. o m 2002 enligt RR 15. Dock har koncernen ej haft sådana projekt under 2002.

Westergyllen:

Westergyllens huvudsakliga verksamhet baseras på industriell verksamhet inom affärsområdena Bygg/Miljö, Elektronik och Verkstad/Teknik. Westergyllens B-aktie är sedan den 13 juni 1989 noterad på Stockholmsbörsens O-lista. Inga utvecklingsutgifter var redovisade som tillgångar under år 2001, då RR 15 började gälla 2002. Om de har några utvecklingskostnader går inte att utläsa.

Volvo:

Volvo är en av världens största producenter av lastbilar, bussar och anläggningsmaskiner. De tillverkar också drivsystem för marint och industriellt bruk samt flygmotorkomponenter. Volvo grundades 1927 och börsnoterades år 1935 på Stockholmsbörsen. Beträffande utvecklingsutgifter aktiveras dessa endast under industrialiseringsfasen av ett produktutvecklingsprojekt.

Xpon Card Group:

Xponcard Group utvecklar, tillverkar och administrerar kortlösningar för säkra transaktioner och mobil betalningsförmedling. Produktsortimentet omfattar också SIM-kort för telekommunikationsindustrin. Xpon Cards verksamhet sträcker sig tillbaka ända till 1968, då bolaget grundades. Under 1990-talet blev de delaktiga i den svenska börsnoterade Graphiumkoncernen. De redovisar inga FoU kostnader men de redogör för hur mycket av FoU utgifterna som är aktiverade. Under år 2001 aktiverades inga utgifter. Det går inte att utläsa om RR 15 togs i bruk under 2001 eller 2002.

Bilaga 3 Tabeller med information om företagen bransch för bransch

Det fetstilta symboliserar det årtal som företaget införde RR 15.

Media och underhållning

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Daydream 2001	23	38	100	0	51
Daydream 2002	8	0	0	0	42
Modern Times Group (MTG) 2001	6 402	0,3	100	0	44
Modern Times Group (MTG) 2002	6 023	0,02	100	0	49
MTV 2001	231	0,4	100	0	40
MTV 2002	218	0,6	100	0	14
Observer 2001	1 359	3	100	0	43
Observer 2002	1 699	1	100	0	54

Tjänster

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Cherryföretagen 2001	231	0,8	100	0	54
Cherryföretagen 2002	237	1	100	0	65
Eniro 2001	4 519	1	0	100	54
Eniro 2002	4 737	2	0	100	51

Telekommunikation

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Axis 2001	696	22	0	100	56
Axis 2002	670	22	5	95	73
Ericsson 2001	210 837	19	0	100	28
Ericsson 2002	145 773	22	10	90	36
LGP Telecom Holding 2001	1 135	8	0	100	70
LGP Telecom Holding 2002	1 379	6	9	91	70
Net Insight 2001	22	717	0	100	70
Net Insight 2002	34	153	27	73	80
Nolato 2001	2 359	14	0	100	21
Nolato 2002	1 936	12	5	95	33
Switchcore 2001	17	0	0	0	84
Switchcore 2002	72	24	100	0	52
Teligent 2001	307	29	0	100	85
Teligent 2002	250	24	12	88	84
Utfors 2001	445	4	100	0	33
Utfors 2002	663	2	100	0	21
Viking Telecom 2001	582	0	0	0	73
Viking Telecom 2002	221	4	100	0	61

IT

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Anoto Group 2001	156	146	11	89	83
Anoto Group 2002	221	115	25	75	78
Audiodev 2001	215	16	0	100	87
Audiodev 2002	212	19	0	100	88
Boss Media 2001	173	7	100	0	73
Boss Media 2002	114	9	100	0	72
Cybercom 2001	395	0	0	0	72
Cybercom 2002	344	1	100	0	74
Digital Vision 2001	68	36	0	100	
Digital Vision 2002	49	42	0	100	48
Fingerprint 2001	2	1 240	0	100	96
Fingerprint 2002	4	518	21	79	93
Framfab 2001	667	0,12	100	0	47
Framfab 2002	342	0	0	0	53
Frango 2001	268	5	100	0	47
Frango 2002	253	3	100	0	41
IBS 2001	2 624	11	25	75	43
IBS 2002	2 517	12	18	82	33
IFS 2001	3 044	18	37	63	45
IFS 2002	2 721	9	100	0	19
Intentia 2001	4 013	11	28	72	40,9
Intentia 2002	3 648	15	28	72	56,4
Jeeves 2001	27	6	100	0	25
Jeeves 2002	40	8	100	0	27
Micronic Laser Systems 2001	699	33	0	100	52
Micronic Laser Systems 2002	496	64	41	59	50
Modul 1 Data 2001	403	0	0	0	40
Modul 1 Data 2002	297	0,3	100	0	15
Multiq 2001	126	5	0	100	43
Multiq 2002	133	2	0	100	38
ORC Software 2001	210	21	4	96	67
ORC Software 2002	275	20	24	76	65
Precise Biometrics 2001	14	295	31	69	83
Precise Biometrics 2002	23	155	18	82	77
Pricer 2001	36	46	0	100	36
Pricer 2002	74	20	0	100	69
Proact IT Group 2001	827	0	0	0	44
Proact IT Group 2002	794	0,1	100	0	40
Protect Data 2001	225	13	30	70	63
Protect Data 2002	204	12	32	68	65
Readsoft 2001	296	0	0	0	47
Readsoft 2002	283	4	100	0	36
Resco 2001	448	0,5	100	0	51
Resco 2002	283	1	100	0	49
Sigma 2001	1 405	0	0	0	25
Sigma 2002	1 116	2	100	0	16
Teleca 2001	2 478	0,02	100	0	58
Teleca 2002	2 090	1	100	0	67

Telelogic 2001	1 495	23	22	78	50
Telelogic 2002	1 121	23	33	67	55
Trio 2001	165	21	0	100	68
Trio 2002	143	19	3	97	63
TurnIT 2001	1 749	0,4	100	0	24
TurnIT 2002	1 120	0	0	0	28

Finans

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Affärsstrategerna 2001	-91	14	100	0	75
Affärsstrategerna 2002	-71	4	100	0	24
Geveko 2001	624	2	0	100	65
Geveko 2002	674	2	0	100	60
Industrivärden 2001	5 981	1	0	100	62
Industrivärden 2002	4 915	1	10	90	75
Kinnevik 2001	6 110	0,6	0	100	43
Kinnevik 2002	6 120	0,6	0	100	54
Nordnet 2001	215	7	100	0	9
Nordnet 2002	171	5	100	0	3
OM 2001	3 072	13	27	73	37
OM 2002	2 640	10	43	57	41
Skanditek 2001	1158	10	0	100	71
Skanditek 2002	509	18	10	90	63

Hälsovård

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Biacore 2001	544	19	0	100	78
Biacore 2002	614	18	5	95	76
BioGaia 2001	17	158	73	27	87
BioGaia 2002	22	107	47	53	79
Bioinvent 2001	58	87	0	100	95
Bioinvent 2002	87	71	0	100	91
Biolin 2001	10	110	0	100	91
Biolin 2002	9	123	0	100	89
Biophausia 2001	2	605	0	100	43
Biophausia 2002	2	392	0	100	43
Biora 2001	111	21	0	100	78
Biora 2002	130	11	0	100	87
Capio AB 2001	5 383	24	69	31	31
Capio AB 2002	7 651	20	77	23	46
Diamyd Medical 2001	1	656	0	100	84
Diamyd Medical 2002	3	361	0	100	87
Elekta 2001	2 160	6	0	100	39
Elekta 2002	2 738	5	0	100	50
Gambro 2001	26 720	2	33	67	57

Kapitel 7 Källförteckning

Gambro 2002	25 574	3	25	75	56
Getinge 2001	8 148	3	0	100	31
Getinge 2002	8 640	3	0	100	34
Karo Bio 2001	137	118	0	100	81
Karo Bio 2002	178	99	0	100	79
Ortivus 2001	152	35	0	100	80
Ortivus 2002	179	22	7	93	87
Perbo Science AB 2001	1 899	6	0	100	55
Perbo Science 2002	2 175	6	0	100	63
Pyrosequencing 2001	108	108	0	100	94
Pyrosequencing 2002	98	134	45	55	92
Tripep 2001	0	0	0	100	86
Tripep 2002	0	0	0	100	82
Vitrolife 2001	100	32	10	90	74
Vitrolife 2002	103	36	17	83	59

Konsumentvaror

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Ballingslöv 2001	1 234	0,1	0	100	34
Ballingslöv 2002	1 160	0,2	0	100	43
Brio 2001	1 753	1	0	100	28
Brio 2002	1 872	2	0	100	28
Electrolux 2001	135 803	0	0	0	31
Electrolux 2002	133 150	0,1	100	0	33
Opcon 2001	302	6	26	74	48
Opcon 2002	283	8	31	69	50
SinterCast 2001	6	135	23	77	64
SinterCast 2002	10	87	11	89	83

Råvaror

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
Boliden 2001	10 250	1	1	99	23
Boliden 2002	9 556	1	3	97	24
Höganäs 2001	3 245	3,5	0	100	38
Höganäs 2002	3 249	4	0	100	44
SCA 2001	83 780	0	0	0	44
SCA 2002	88 904	0,02	100	0	45

Industriföretag

	<i>Oms. i Mkr</i>	<i>Totala FoU av oms. i %</i>	<i>Aktiverat i %</i>	<i>Kostnadsfört i %</i>	<i>Soliditet</i>
AlfaLaval 2001	15 830	2	0	100	8
Alfa Laval 2002	14595	2	0	100	29
All Cards Service Center 2001	242	0	0	0	51

Kapitel 7 Källförteckning

All Cards Service Center 2002	260	1	100	0	60
Atlas Copco 2001	51 139	0,02	0	100	43
Atlas Copco 2002	47 562	0,03	26	74	42
Beijer Electronics 2001	431	0	0	0	50
Beijer Electronics 2002	432	0,00	100	0	51
Cardo AB 2001	10 777	0,03	0	100	44
Cardo AB 2002	10 376	0,02	0	100	63
CTT Systems 2001	10	28	100	0	77
CTT Systems 2002	21	0,5	100	0	72
Duroc 2001	214	2	0	100	62
Duroc 2002	222	2	0	100	63
Gunnebo AB 2001	6 671	0,57	100	0	27
Gunnebo AB 2002	6 976	0,45	100	0	30
Hexagon 2001	6 204	1	0	100	36
Hexagon 2002	6 997	2	47	53	28
HL Display 2001	1 072	3	0	100	45
HL Display 2002	1 154	3	0	100	49
Intellecta 2001	346	0,23	100	0	75
Intellecta 2002	342	0,32	100	0	60
Karolin Machine Tool 2001	1 345	4	27	73	42
Karolin Machine Tool 2002	1 036	3	0	100	40
Midway 2001	2 197	0,15	0	100	33
Midway 2002	1 945	0,2	0	100	39
Munters 2001	3 894	1,18	0	100	45
Munters 2002	4 666	0,92	0	100	41
Pergo 2001	3 729	12	0	100	34
Pergo 2002	3 194	5	0	100	69
SAAB 2001	15 689	5	0	100	22
SAAB 2002	16 538	5	44	56	24
Sandvik 2001	48 900	0,00	0	0	50
Sandvik 2002	48 700	0,17	100	0	48
Scania 2001	53 065	4	0	100	23
Scania 2002	47 285	4	29	71	26
Semcon 2001	1 127	0,1	100	0	29
Semcon 2002	1 200	0,01	100	0	26
Senea 2001	21	34	100	0	70
Senea 2002	56	17	32	68	44
Sensys Traffic 2001	12	189	39	61	23
Sensys Traffic 2002	9	84	0	100	23
Skanska 2001	164 937	0	100	0	20
Skanska 2002	145 576	0,1	100	0	18
Studsvik 2001	883	6	0	100	42
Studsvik 2002	1 002	5	0	100	44
Trelleborg 2001	18 760	3	0	100	44
Trelleborg 2002	17 630	3	0	100	48
VBG 2001	552	2	0	100	58
VBG 2002	533	2	0	100	57
Westergyllen 2001	1 388	0	0	0	23
Westergyllen 2002	1 251	0,5	100	0	22
Volvo 2001	189 280	0,03	0	100	10
Volvo 2002	186 198	0,04	25	75	11
Xpon Card Group 2001	731	0	0	0	46
Xpon Card Group	708	0,7	100	0	48

